

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 25 JUNI 1924

No. 443

INHOUD

	Biz.
VERPLICHTE ONGEVALLENVERZEKERING VAN ZEE-PAS-SAGIERS door <i>Mr. G. van Slooten Azn.</i>	554
Portverlaging in Engeland en elders door <i>Mr. W. J. M. Benschop</i>	555
Het herstel van de Malaise door <i>A. Voogd</i> met naschrift door <i>Ir. J. van Dusseldorp</i>	557
Wetsontwerp eener nieuwe regeling van de Coöperatieve Vereenigingen door <i>A. van Wijnen</i> met naschrift door <i>Prof. Mr. H. R. Ribbicus</i>	559
Philosophie of Sociologie? I door <i>R. Kuiper</i>	560
De Rijksmiddelen	563
AANTEKENING:	
De N.U.M. en de Nederlandsche Bank	564
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	566
MAANDCIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	567
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	567
Productie der Kolenmijnen	567
Overzicht der Rijksmiddelen	568
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	568—576
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*
Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink*
Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
Aangeeekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*
Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

24 JUNI 1924.

De stemming op de geldmarkt was vrijwel onveranderd. Het aanbod van geld bleef vrij ruim, vooral in verband met den geringen omvang van zaken. De prolongatierente noteerde 3 pCt., verschillende dagen kwam er echter in het geheel geen notering tot stand. Particulier disconto was tot $3\frac{1}{4}$ à $3\frac{5}{16}$ pCt. te plaatsen, meestal met zeer weinig omzet.

Bij de inschrijving op het schatkistpapier werd in totaal ingeschreven voor f 97.576.000. Toegewezen werden f 33.610.000 driemaandspromessen tot f 991,95 of circa $3\frac{1}{8}$ pCt.; f 5.680.000 zesmaandspromessen tot f 983,25 of circa $3\frac{1}{4}$ pCt. en f 11.005.000 jaarsbiljetten tot f 1005 of 4 pCt.

Na gedurende de laatste twee weken ongeveer op dezelfde hoogte te zijn gebleven, geeft de post binnenlandsche wissels op den weekstaat van De Nederlandsche Bank thans opnieuw van een vrij aanmerkelijken teruggang blijk. In totaal verminderde hij van f 156 miljoen tot f 138 miljoen. Het bedrag, waarmede de discontierungen sedert de tweede week van Mei, toen de belangrijke daling inzette, gevallen zijn, is hierdoor tot ruim f 146 miljoen of meer dan 50 pCt. geklommen. De effectenbeleeningen vertoonden een vermindering van f 3,4 miljoen. Daar echter de goederenbeleeningen tegelijkertijd met f 5,5 miljoen toenamen, stelde het hoofd beleeningen in totaal zich per saldo toch nog een goede f 2 miljoen hooger dan verleden week.

Het renteloos voorschot aan het Rijk blijkt in de afgelopen week wederom geheel te zijn afgelost, om plaats te maken voor een tegoed van den Staat bij de Bank ten bedrage van f 4,8 miljoen. De metaalvoorraad steeg met nagenoeg f 500.000. De post papier op het buitenland geeft een vermeerdering van f 2 miljoen te zien, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met f 10,6 miljoen terugliepen.

De biljettencirculatie daalde van f 960,1 miljoen tot f 946,1 miljoen. De rekening-courant saldi van anderen namen met f 7,9 miljoen af. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich f 3,8 miljoen hooger.

* *

De wisselmarkt was zeer stil, bovendien waren de koersen vrij stationnair. Parijs was aanvankelijk Maandag nog sterk gevraagd, maar nadat aan deze vraag, op verhoogden koers, was voldaan, werd ook de handel in dezen wissel stil en trad weder een daling in. De stemming bleef echter prijshoudend en vrijwel gestabiliseerd op ca. 14,40.

LONDEN, 21 JUNI 1924.

Kort crediet bleef ook deze week in de geldmarkt in voldoende mate aangeboden, ondanks het feit, dat op enkele dagen eenige banken hunne uitstaande leeningen lieten afloopen. De koers voor daggeld varieerde tusschen $1\frac{1}{2}$ en 2 pCt., terwijl zevendaagsche leeningen tegen $2\frac{1}{2}$ pCt. vernieuwd konden worden. Crediet tot in Juli kostte 3 pCt. of daarboven.

De discontomarkt zag weinig verandering. Verandering in de Bankrate zal de naaste toekomst wel niet zien, mits er niet te veel buitenlandsche leeningen aan de markt komen.

2-mnds. prima bankaccept $2\frac{7}{8}$ — $15/16$ pCt.; 3-mnds. idem $2^{15}/16$ —3 pCt.; 4-mnds. idem 3 — $3^{1}/16$ pCt.; 6-mnds. idem $3\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{4}$ pCt.

VERPLICHTE ONGEVALLENVERZEKERING VAN ZEE-PASSAGIERS.

In het thans door de Tweede Kamer aangenomen ontwerp Zeerecht worden de passagiers in hoofdzaak gelijkgesteld met lading, althans wat betreft de aansprakelijkheid van den vervoerder. Dit lijkt op het eerste gezicht niet onlogisch en het geeft zeker een indruk van aangename symmetrie. Bij nadere beschouwing wijkt deze aanvankelijke bekoering. Een passagier verschilt juridisch van een collo reeds door de omstandigheid, dat hij, in tegenstelling met een baal meel of een pak tabak, zijn eigen vervoerovereenkomst aangaat; feitelijk verwijdt zich zijn verhouding tot schip en reeder van die der lading doordat hij zichzelf in- en uitlaadt en aan boord stuw, zelden gestolen wordt en nooit ontbrandt of ontploft, maar daarentegen eet en drinkt, vrijelijk over de hem aangewezen scheepsruimte loopt, klimt en danst, met andere vervoersobjecten kaartspeelt, flirt en ruzie maakt.

„De vervoerder”, zoo zegt art. 522, „is gehouden tot vergoeding van de schade, veroorzaakt door letsel, aan den reiziger in verband met het vervoer overkomen, tenzij hij bewijst dat het letsel het gevolg is van een voorval, dat hij redelijkerwijze niet heeft kunnen voorkomen of afwenden, of van de schuld van den reiziger zelf. Heeft het letsel den dood ten gevolge, dan heeft de vervoerder de schade te vergoeden, die de overblijvende echtgenoot, de kinderen en de ouders van den reiziger daardoor lijden.”

Dit artikel kan intusschen in het passage-billet voor het grootste gedeelte worden opzijgezet, zooals in de praktijk wel regelmatig het geval zal zijn. Hoe ver men hiermede kan gaan, zegt art. 524: „Het staat den vervoerder niet vrij te bedingen, dat hij niet of niet dan tot een beperkt bedrag aansprakelijk is voor schade, veroorzaakt door onvoldoende onderhoud, uitrusting of bemanning van het vervoermiddel, door deszelfs ongeschiktheid tot het overeengekomen vervoer of door onvoldoend toezicht aan boord. Bedingen van die strekking zijn nietig.” En art. 533(b) voegt hieraan toe: „Reisbilletten waarvan de inhoud in strijd is met het voorschrift van artikel 524, eerste lid, mogen niet worden afgegeven voor vervoer van of naar Nederlandsche havens.”

Wanneer nu de vervoeronderneming met de uitsluiting van aansprakelijkheid zoo ver gaat als mogelijk is, wordt de toestand dus deze. De passagier moet aantoonen: (1) dat hij gedurende de reis en in verband met het vervoer „letsel” heeft bekomen en daarvan schade heeft ondervonden, (2) dat het letsel is veroorzaakt door onvoldoende onderhoud, uitrusting of bemanning van het schip, door deszelfs ongeschiktheid tot het overeengekomen vervoer of door onvoldoend toezicht aan boord. De vervoerder zal, dunkt mij, daartegen nog altijd te zijner bevrijding kunnen bewijzen dat de onzewaardigheid, in ruimen zin, of het onvoldoend toezicht, aan overmacht (voorval, dat hij redelijkerwijze niet heeft kunnen voorkomen of afwenden) te wijten is geweest.

In het algemeen genomen, zal het ordentelijk Nederlandsch passagiersschip, met zijn groote reputatie over de geheele wereld, niet licht geacht worden onvoldoende te zijn uitgerust, onderhouden of bemand, of ongeschikt te zijn geweest voor pasagiersvervoer. Onze reederijen kunnen, wat dit betreft, vrij gerust zijn. Iets anders staat het echter met het „onvoldoend toezicht aan boord.” Passagiers vallen op gladder dekken, storten van glibberige trappen, bonzen tegen losgeraakte deuren, branden zich aan heete pijpen, geraken onder bagage; wáár is hier overmacht van de zijde des vervoerders, eigen schuld van den passagier, of onvoldoende toezicht? Zal, vooral in landen, waar zulke claims door jury's worden berecht, de sympathieke gekwetste niet licht een even groote als onverschuldigde schadeloosstelling bekomen van de transportmaatschappij, aan wie de volkswaan nog

steeds het bezit van onuitputtelijke schatten toedicht? Er bestaat, op dit punt, slechte ondervinding.

Ik wilde hiermee alleen maar zeggen, dat het onderwerp der verplichte ongevallenverzekering van passagiers door de aanstaande invoering van het nieuwe zeerecht voor ons aan belang heeft gewonnen.

Dit denkbeeld is voor het eerst gerezen gedurende de arbeidsconferentie van Washington in 1921. Men dacht toen nog slechts aan emigreerende arbeiders. Iets later in 1921, in de vergadering van de Internationale Emigratie-commissie van het Internationaal Arbeidsbureau te Genève, werd de verplichte ongevallenverzekering aanbevolen voor iederen landverhuizer. Inmiddels kwamen wettelijke regelingen tot stand in Spanje en Tchecho-Slowakije, alleen voor emigranten. Het Comité Maritime International, in zijne vergadering te Gotenburg in 1923, verruimde de grenzen van het probleem en stelde het voor het geheele passagiersvervoer ter zee. De Shipping Conference van Mei 1924 ondersteunde het denkbeeld, evenals de Internationale Immigratie- en Emigratie Conferentie van Rome, Mei 1924, welke intusschen de zaak alleen van de zijde der landverhuizers kon bezien.

Thans is, op 10, 11 en 12 Juni jl., te Parijs bijeengekomen eene sub-commissie van het Comité Maritime International, aan welke ter conferentie van Gotenburg werd opgedragen het onderwerp der verplichte verzekering van passagiers nader in studie te nemen. Aanwezig waren: Sir Norman Hill, vice-president van de Chamber of Shipping for the United Kingdom, voorzitter; Prof. Louis Franck, oud-minister van Koloniën van België, voorzitter van het Comité Maritime International; Prof. Frédéric Sohr, van de Universiteit te Brussel; Prof. Berlingieri, van die te Genua; Prof. Ripert, van de Faculté de Droit te Parijs; Paul de Rouziers, secretaris van het Comité Central des Amateurs de France; R. Verneaux, chef du contentieux des Messageries Maritimes; Einar Lange, directeur der vereenigde Zweedsche zee-verzekeringen; R. Cornut-Gentille, namens de Chargeurs Réunis de France; en de ondergeteekende.

De commissie sprak zich uit vóór een verplichte verzekering, te regelen bij internationale conventie, en wel hoofdzakelijk op de volgende gronden:

(1). Verreweg het grootste gedeelte van de aan passagiers overkomen ongevallen is te wijten aan gevaren der zee: stranding, aanvaring, schipbreuk, mijnen (Titanic, Empress of India, Lusitania, Tubantia), waarvoor zij van den vervoerder geen schadevergoeding kunnen bekomen, maar waartegen zij kunnen worden verzekerd.

(2). Door verzekering zou men kunnen dekken alle ongevallen, ook die welke niet in verband staan met het vervoer en toch aan mannelijke; en vooral vrouwelijke landrotten op zee herhaaldelijk overkomen.

(3). Er behoeft, onder een behoorlijk systeem van assurantie, niet getwist te worden over bedragen.

(4). Is er verzekering, dan wordt het totaal aan de passagiers uit te keeren bedrag niet beperkt door abandon of het maximum van een som berekend naar de tonnenmaat van het schip.

(5). Nu enkele landen deze verzekering reeds bij de wet invoerden, staat men voor de waarschijnlijkheid, dat andere zullen volgen. Indien er geen internationaal accoord wordt gemaakt, zullen al deze wetten van elkander verschillen en er komt aan boord van een groot passagiersschip, met representanten van vele naties onder zijn passagiers, een rechtsverwarring zonder voorbeeld.

Van Fransche zijde werd een reserve gemaakt. Men wilde wél verplichte verzekering, maar wenschte niet verder te gaan dan tot den eisch dat geen vervoerder passagiers aan boord zou mogen nemen, die niet voldoende tegen ongevallen waren verzekerd. Men kon echter niet aangeven hoe dit voor de praktische toepassing moest worden uitgewerkt.

De volgende principieele vragen werden nog onderzocht:

Kan de verplichte verzekering worden beperkt tot emigranten of is het beter haar uit te breiden tot alle passagiers? Men besloot tot het laatste, onder dit voorbehoud, dat koelies, Mekkagangers en dergelijk volkje aan bijzondere bepalingen zouden kunnen worden onderworpen. Het besluit berustte op de overweging: (a) dat het in de praktijk niet mogelijk is aan te wijzen wat een landverhuizer eigenlijk is; (b) dat het technisch wenschelijk is het risico over zooveel mogelijk hoofden te verdeelen. Den Italiaanschen afgevaardigde kon men evenwel hiermede niet overtuigen; hij hield zich aan de emigranten.

Behoort rekening te worden gehouden met de oorzaak van het ongeval? Men was algemeen van oordeel, dat hiermede niet behoefde te worden gerekend, tenzij het ongeval ware veroorzaakt doordien de passagier zich opzettelijk in gevaar had begeven.

Mag, na het totstandkomen eener verplichte ongevallenverzekering, de wettelijke aansprakelijkheid van den vervoerder voor ongevallen, aan den reiziger gedurende de reis overkomen, vervallen? Deze vraag werd bevestigend beantwoord, behoudens het geval waarin het ongeval mocht te wijten zijn aan opzet of grove schuld van den vervoerder persoonlijk.

Behoort de eventueele conventie voorzieningen te treffen ten opzichte van garanties voor de richtige betaling der verzekerde sommen, of kan dit worden overgelaten aan de nationale wetgevingen? In den laatsten zin beantwoord. Men was algemeen van oordeel (onder de van Fransche zijde gemaakte reserve), dat de verzekering door den vervoerder „in zich zelf” (mits onder voldoende waarborg) toelaatbaar mocht zijn, en wel voornamelijk op dezen grond, dat die wijze van verzekering de minst kostbare is en, algemeen toegepast, verdere uitbreiding van den Staatsdienst der sociale verzekeringen onnoodig zou maken. Men dacht hierbij aan de werking van de Engelsche en Nederlandsche zee-ongevallenwetten.

Een bijzonder punt van overweging was nog de mogelijkheid voor den pasagier om een vrijwillige verzekering boven de verplichte te sluiten. Men achtte het wenschelijk het systeem hiermede aan te vullen, eensdeels omdat het zich aldus aansluit bij de regeling van sociale verzekering in verschillende landen, anderdeels omdat de Vereenigde Staten hierop gesteld bleken te zijn.

Een en ander is uitgewerkt in een ontwerp voor internationale regeling.

De weg, die thans verder bewandeld zal worden, is waarschijnlijk deze: de besluiten van de commissie, en het door haar gemaakt ontwerp, zullen worden behandeld in de vergadering van het Comité Maritime International, welke in begin 1925 te Genua of Rome zal worden gehouden. Wordt een en ander door het Comité goedgekeurd, dan zullen de Staten, vertegenwoordigd in de Diplomatieke Zeerechtconferentie van Brussel (en dus ook Nederland) door de Belgische Regeering worden verzocht dit punt in de eerstvolgende conferentie te bespreken. Die conferentie zal waarschijnlijk reeds in 1925 bijeenkomen, aangezien een ander aanhangig onderwerp, nl. de definitieve regeling der immuniteit van staatsschepen, tengevolge van de beslissing van het Admiralty Court in de zaak van het Soviet-schip „Jupiter”, geen lang uitstel meer lijden kan.

G. VAN SLOOTEN AZN.

PORTVERLAGING IN ENGELAND EN ELDERS.

„Ten slotte vinden we nog . . . een niet onbelangrijke verlaging van de telefoontarieven, waarschijnlijk voorgesteld ten einde aan den bij voortdurend uitgesproken wensch der zakenwereld naar verlaging van de posttarieven tot hun vooroorlogsch niveau tegemoet te komen, welchen wensch de Postmeester-Generaal steeds sympathiek gezind is, doch die immer wordt afgewezen door den Kanselier der Schatkist.” Aldus Dr. T. E. Gregory in zijn samenvatting van

de Britsche millioenen-rede betreffende het dienstjaar 1924/25 in E. S. B. van 7 Mei j.l.

Volgens een artikel „Labour's Finance” in Daily News van 30 April j.l. beloofde Mr. Snowden, al moest hij terugkeer tot penny-postage voorloopig afwijzen, toch wel „certain postal reforms, costing half a million this year and a million in the full year, the nature of which would be explained on another occasion.” Er schijnt dus een gedeeltelijke verlaging der posttarieven met ingang van 1 October in de bedoeling te liggen. Maar het herstel van het stuiversport zou de schatkist op 5 à 6 millioen pond per jaar komen te staan volgens de mededeeling van den P. M. G. aan vertegenwoordigers der Britsche Kamers van Koophandel op 5 Maart j.l. En dat vindt de Kanselier te kras. Vermoedelijk is daarbij ook wel overwogen, dat de laatste tariefsverlaging voor het Postbedrijf volstrekt niet zulk een schitterende zaak kan zijn geweest als outsiders het zoo gaarne voorstellen. Immers de ontvangsten van de Posterijen zijn over het dienstjaar, dat 31 Maart 1924 eindigde 360.000 pond beneden de toch zeker wel voorzichtige raming gebleven, (de telegraaf- en de telefoonontvangsten maakten het voor het geheele bedrijf weer goed).

De beweging in Groot-Brittannië tot terugkeer naar vooroorlogse posttarieven, heeft ook hier te lande haar weerklank gehad, o.a. in de Telegraaf en in de Haagsche Post, de leiding van welk laatste orgaan zelfs verklaarde er niet al te zeer tegen op te zien, een verlies op de Postbegroting, (d.w.z. op de Nederlandsche, niet op de Haagsche) van f 20.000.000 te aanvaarden, daar de fiscus dit h.i. vele malen langs anderen weg zou vergoed krijgen wegens den prikkel, dien zulk een postverlaging aan het zakenleven zou toedienen. De Engelsche business-vertegenwoordigers hebben trouwens hun P. M. G. dezelfde luchtkasteelen voorgespiegeld. En hem onder hun bekoring gebracht, al noemde hij de claims die op de schatkist werden gedaan „by no means light”, en al was hij misschien niet al te bedroefd voor de beslissing naar Mr. Snowden te kunnen verwijzen.

Ook hier te lande is, zooals men weet, de beslissing thans in handen van de Regeering getrokken, hetgeen wel zal beteekenen dat het oordeel van den Minister van Financiën den doorslag zal geven. En blijkens de laatste ter zake gepubliceerde uiting, achtte zij den tijd nog niet gekomen.

Men is hier te lande zoo geneigd naar de groote buurlanden te kijken wanneer men steunpunten voor vergelijking zoekt, dat het niet al te veel verwondering baart zoo weinig aandacht te zien wijden aan hetgeen op het gebied der portverlagingen geschiedt in landen, waarmede wij ons beter vergelijken kunnen, al liggen ze wat verder af, zooals Zwitserland, Zweden en Denemarken. En toch is dat zeker zeer de moeite waard. Immers ook daar heeft het Postbedrijf de gevolgen van den oorlog en van de daaropvolgende z.g.n. vredesjaren, zooals die zich aan een neutraal blijvend en gebleven tusschenland hebben opgedrongen, scherp ondervonden. Ook daar heeft het vroeger bloeiende postbedrijf een tijdperk van achteruitgang moeten doorworstelen, en redding moeten zoeken in tariefsverhoogingen, gevolgd door beperking van diensten en bezuiniging waar te bezuinigen viel. Maar, gelukkiger dan hier te lande, is men er daar reeds in geslaagd de batige saldi te doen terugkeeren. Het eerst in Zweden, dat trouwens maar één jaar van deficit gekend heeft (1919 ad 4,77 millioen kr.) en dit in de volgende jaren goed maakte door winstcijfers van 10,40, 15,32 en 16,17 millioen. Vervolgens in Denemarken, en sedert het vorige jaar ook in Zwitserland, waar men zelfs van 1914 tot en met 1922 tekorten heeft gekend en eerst over 1923 een bescheiden, maar hoopgevend batig saldo van 0,34 millioen francs mocht boeken. Hier te lande sukkelde men, zooals bekend, sedert 1917 met een nadeelig saldo. Evenwel moet hierbij dadelijk onder de aandacht worden ge-

bracht, dat in Zweden, Denemarken en Zwitserland de Posterijen een zelfstandig bedrijf vormen, afgescheiden van de Telegrafie en de Telefonie, welke laatste in Denemarken zelfs nog voor een groot gedeelte niet door den Staat wordt geëxploiteerd.¹⁾

Het spreekt vanzelf, dat ook in de drie bovengenoemde landen de tariefsverhoogingen slechts door den nood gedwongen zijn ingevoerd en de postbesturen er, ook wel zonder den gestadigen aandrang van belanghebbenden, bij voortdoring op bedacht zijn gebleven tot de vroegere normen terug te keeren zoodra dat mogelijk zou blijken.

Engeland heeft indertijd het voorbeeld van verlaging der posttarieven gegeven. Dit geschiedde onder sterken druk der openbare meening, die zich evenwel meer in 't bijzonder gericht had tegen de zeer verhoogde telefoontarieven. Het Kabinet offerde zijn P. M. G. op en de nieuwe man maakte zich populair door met de telefoon- ook sommige posttarieven te verlagen, hetgeen hij gerust kon doen, omdat hij zag, dat men, dank zij bezuinigingsmaatregelen, reeds in het toen loopende jaar het tekort zou kunnen wegwerken en voor de toekomst flinke baten mocht verwachten. Beperking van diensten en daardoor van personeel, daling van het indexcijfer, waardoor ook de duurtetoeslag der ambtenaren verminderen kon, maakten den toestand beter en openden de mogelijkheid de tarieven te verlagen en dus ontvangsten prijs te geven. Want met de vergoeding die men zou vinden door vermeerdering van het postverkeer hield men in St. Martins le Grand natuurlijk wel rekening, maar daarop alléén een tariefsverlaging te construeren, komt bij geen insider op. Zoo was het in Engeland en zoo ging het ook in Zweden, dat te rekenen van 1 October 1922 sommige posttarieven verlaagde en het stadssport wederom invoerde.

Is het postverkeer dáár sedert dien datum toegenomen? Ja, maar geenszins in verhouding tot hetgeen de post per brief, briefkaart, enz. prijs gaf. Het lokaal verkeer en het aantal drukwerkverzendingen zijn flink vooruitgegaan, maar dat der brieven en briefkaarten slechts weinig en de opbrengst van den zegelverkoop — hoofdfactor van de bedrijfsinkomsten — bedroeg in 1923 \pm 5 miljoen kronen *minder* dan in 1922. Dat de Zweedsche Posterijen over het afgelopen jaar toch nog ongeveer 1 miljoen kronen méér winst behaalden dan over 1922, is te danken aan beperkingen in den dienst en aan daling van het indexcijfer, waardoor de duurtetoeslag der ambtenaren 2,6 miljoen kr. minder vorderde dan in het voorafgaande jaar.

Het Zweedsche Postbestuur vond in de groote batige saldi der laatste jaren aanleiding het voorstel te doen tot een hernieuwde tariefsverlaging, die 1 October 1924 zou ingaan. Maar de Minister van Verkeerswezen maakte bezwaar en de Regeering wees het voorstel van de hand, behoudens een kleine verlaging van het recht voor verzending van postwissels en voor rembourszendingen, waarover de wetgever nog moet beslissen. De staatskas kan h.i. in de tegenwoordige omstandigheden de voorgestelde verlaging, die pl.m. 15 miljoen kronen zou kosten, niet dragen. Het wordt daar te lande dus niet eens voldoende geacht, dat de post „zich bedruipt”; neen, zij moet de schatkist helpen vullen. Hierbij zij aangeteekend, dat de Zweedsche posttarieven thans (dus na de verlaging van 1 October 1922) gemiddeld ongeveer gelijk zijn aan de Nederlandsche.

In Denemarken heeft men, toen door een groot deficit over het dienstjaar 1920/21 de schrik erin gekomen was, eene bezuinigingscommissie benoemd. Deze stelde scherpe maatregelen voor en de Regeering nam ze in hoofdzaak over. Het volgend dienstjaar was het tekort gedaald tot \pm 7 miljoen kr. en over 1922/23 had men de zaak weer kloppend gemaakt, met

¹⁾ In Zwitserland heeft men sedert eenigen tijd één Directeur-Generaal voor de twee bedrijven. Verder dan een tijdelijke personeele unie is men echter nog niet.

een klein winstsaldo, terwijl over het laatst verlopen dienstjaar, dat 31 Maart j.l. eindigde, reeds \pm 4 miljoen kr. is verdiend. De Deensche Directeur-Generaal verklaarde echter kort geleden, dat zelfs aan eene portverlaging van 5 Öre per brief nog niet te denken is.

De betere bedrijfsuitkomsten van 1922/23 vergeleken met 1921/22 blijken te zijn verkregen, doordat de vermindering der ontvangsten, ad bijna 3 miljoen kronen, verre overtroffen werd door de vermindering der uitgaven, zijnde bijna 10% miljoen. En van dit laatste bedrag kwam bijna 7 miljoen voor rekening van de kosten van het personeel en 1 miljoen op de rubriek: Kosten van het postvervoer. Detailcijfers over 1923/24 zijn mij nog niet bekend.

Zwitserland staat er beter voor. Daar is men ook ongerust geworden toen de nadeelige saldi gingen oploopen tot 12½ miljoen franken (over 1918), 22 miljoen (1919) en zelfs 28¼ miljoen (in 1920). Ook daar heeft men zijn toevlucht genomen tot verhooging der tarieven, om dan door dienstbeperking en andere maatregelen, waaraan het in de jaren voor den oorlog wel wat verwende publiek zich morrend onderwierp, redding te brengen. In 1921 was het deficit nog bijna 19 miljoen franken, maar in 1922 slechts 4,7 miljoen en, zooals gezegd, in 1923 marcheerde de zaak, althans financieel gesproken, weer, terwijl de eerste maanden van het loopende jaar een gunstig beeld vertoonden.

Toch heeft Dr. Haab, de leider van het Verkeersdepartement nog onlangs voor vele kringen harde bezuinigingsmaatregelen doorgezet, o.a. de opheffing der bestelling op Zondag, waartegen het Romaansche gedeelte van Zwitserland zich met alle macht verzette. Het is derhalve ook daar te lande in hoofdzaak door vermindering der uitgaven voor het personeel (in 1923 bijv. 14 miljoen fr. minder dan in 1921) en door inperking van den dienst dat verbetering van den toestand is verkregen. Het publiek moest vele faciliteiten offeren. Maar als belooning heeft men nu ook zoo juist het begin gezien van de verlaging der tarieven; een begin wel is waar — de Zwitsers mopperen nu weer hierover — met de briefkaarten voor het buitenland, die nu 20 in stede van 25 Rappen kosten, waarna vermoedelijk 1 Oct. a.s. de brieven voor het internationaal verkeer aan de beurt komen. En wel omdat bij die briefkaarten de meeste kans staat op toename van den omzet bij verlaging van den prijs, en omdat zij, door toeristen verzonden, overal reclame maken voor het land.

Engeland, Zweden en Zwitserland zijn dus voorgedaan. En Nederland? Moet het nog lang op zich laten wachten?

De begroting van het Staatsbedrijf voor 1924 sluit met een geraamd verliesaldo van bijna 1 miljoen, maar het schijnt dat er evenals elders in het zakenleven eenige opleving komt. Wanneer men bedenkt, dat over de eerste 5 maanden van dit jaar de opbrengst der Posterijen alleen 18.464.000 gulden heeft bedragen, (P.T.T. samen ruim 30.110.000, terwijl de raming was 18.041.000¹⁾, (voor het geheele bedrijf 27,9 mill.) en dat deze bedragen ook tegenover de ontvangsten in de eerste 5 maanden van 1923 eene vermeerdering doen zien, dan komt men in een hoopvolle stemming.

Bovendien zal de korting op de salarissen der ambtenaren voor het Staatsbedrijf over 1924, ruw geschat, eene mindere uitgaaf van 2,2 mill. gulden beteekenen. Zoodat, wanneer niet alle voortteekenen bedriegen, de P.T.T.-rekening dit jaar ook hier te lande een overschot zal opleveren. Wij zijn er nog niet, maar het begint te dagen!

Zoodra de Regeering, voorgelicht door het P.T.T.-bestuur, oordeelt dat het oogenblik voor tariefsverlaging gekomen is, zal zij stellig niet aarzelen. De uitin-

¹⁾ Weliswaar komt een gedeelte van de hogere opbrengst voort uit toeneming postwisselverkeer ten gevolge van de girosluiting.

gen van Minister Westorveld in de Centrale Commissie van G.O. vormen voor het bestaan van zoodanige gezindheid een voldoende bewijs.

Doch het staat te betwijfelen of de Regeering voelen zal voor het doen van een zoo stoupe greep als de Haagsche Post aanbeveelt. Want nog staat zij op het standpunt, dat het Staatsbedrijf selfsupporting moet wezen.¹⁾ En ook is van haar niet te verwachten, dat zij zich zal wijsmaken door belangrijke toeneming van verkeer, dus i.e. door verhoogde opbrengst van den zegelverkoop enz., spoedig terug te krijgen wat zij met portverlaging per stuk prijs geeft. De ervaring in het Vereenigde Koninkrijk en in Zweden heeft geleerd dat daarop hoegenaamd niet te rekenen valt.

Maar Rowland Hill dan?

Nu, wij zullen aan den roem van den grooten posthervormer zeker niet gaan knagen. Maar wel veroorloven wij ons te doen opmerken, dat Sir Rowlands optreden in geheel andere tijdsomstandigheden dan de tegenwoordige plaats had. En zeker stelde hij een schoon beginsel op den voorgrond, maar men heeft het mis, wanneer men de zaken voorstelt alsof de toepassing van zijn beginsel voor de Britsche Postertijen dadelijk een groot succes heeft opgeleverd. Terwijl de waarheid is, dat de schatkist aanvankelijk geweldige verliezen heeft geleden en de toename van het verkeer eerst na 16 jaren den omvang bereikte, dien Hill voor dadelijk had verwacht, en dat het ruim een kwart eeuw heeft geduurd voor het Post Office weder een zelfde netto ontvangst kon boeken als in het jaar vóór de hervorming.

Mr. W. J. M. BENSCHOP.

HET HERSTEL VAN DE MALAISE.

De heer A. Voogd te Rotterdam schrijft ons:

De heer J. van Dusseldorp te 's-Gravenhage, die vroeger naar ik meen onvoorwaardelijk protectionist was, doch welk standpunt sedert in zooverre werd gemodereerd dat hij wel vrijhandelaar zou willen zijn, indien ook alle andere landen hun handelspolitiek in dien geest wijzigden, heeft in No. 441 van dit tijdschrift een betoog geleverd, dat niet zonder tegenspraak mag blijven, al ware het slechts om den schrijver de illusie te ontnemen, dat hetgeen hij beweerd en met cijfers geïllustreerd heeft, onbetwistbaar juist is.

Vergis ik mij niet al te zeer, dan is het concrete voorbeeld dat hij ten beste geeft, ongeveer hetzelfde als verwerkt werd in een redevoering, door hem verleden jaar gehouden bij de opening eener tentoonstelling te Rotterdam, uitgaande van de vereeniging Nederlandsch Fabrikaat, waarvan hij de algemeene voorzitter is en als hoedanig hij — wat zijn recht en zijn plicht is — niet aflat zijn medeburgers er op te wijzen, hoe wenschelijk het is in Nederland vervaardigde producten te koop, wanneer deze even goed zijn als de buitenlandsche en even goedkoop zijn te verkrijgen. Van dit laatste ben ik nog niet zeker. Ik geloof zelfs, dat de heer van Dusseldorp het ook niet zou afkeuren als men voor het Nederlandsche product iets hooger prijs zou betalen, alleen om aan de Nederlandsche industrie werk te verschaffen, hetgeen wel een offer waard zou zijn. Daargelaten nu of dit laatste juist is en niet de deur open zet voor in den jongsten tijd waargenomen experimenten van subsidieering der industrie door de gemeenschap, geloof ik dat hij op den duur teleurstellingen zal ondervinden in zijn verwachting, dat het individu tot zulk een offer bereid zal zijn.

Als Nederlandsch Fabrikaat succes wil bereiken, dan zal het geen offers moeten vragen op een zeker chauvinisme gegrondvest, doch in staat moeten zijn een product te leveren, dat zoowel in hoedanigheid als in prijs de mededinging kan doorstaan.

¹⁾ Over de billijkheid van dien eisch zie men de voordracht van den heer Van Boeyen in de Haagsche afd. der Ned. Mij. v. Nijv. en Handel, 16 April 1924.

Hoe dit inmiddels zij, als men cijfers op schrift heeft, zijn zij beter te beoordeelen dan wanneer zij in een redevoering worden voorgelezen en zoo kan thans worden aangegeven, in hoever het betoog van den heer van Dusseldorp ik zeg niet juist, doch alleen maar waarschijnlijk is.

Ware de strekking daarvan alleen, dat het voor de industrie van eenig land voordeelig kan zijn, als de mededinging van andere landen werd geweerd door het heffen van een invoerrecht, dan zou men zulks zonder meer kunnen toegeven. De heer van Dusseldorp wenscht echter te beweren en met cijfers te bewijzen, dat door het heffen van een invoerrecht van buitenlandsche producten de binnenlandsche verbruiker zal worden gebaat, door nog goedkooper dan te voren te worden bediend. Niet alleen de binnenlandsche verbruiker zal minder voor het product gaan betalen maar bovendien zal de schatkist nog van het invoerrecht profiteren.

„Stel”, zegt de heer van Dusseldorp, „dat in een land, waar veel werkloosheid heerscht en waar een tak van industrie gedeeltelijk is stil gezet door weeringsmaatregelen in het buitenland en/of door invoer van buitenlandsche producten, welke ook binnenslands tot concurreerenden prijs kunnen worden voortgebracht, jaarlijks worden gemaakt 100.000 stuks van een artikel à f 100 per stuk en 100.000 stuks à f 100 worden ingevoerd.”

Bij deze veronderstelling staan wij al een oogenblik stil. Het geheele verdere betoog van den heer van Dusseldorp kan niet anders dan doen aannemen, dat hij van oordeel is dat het land waarover hij spreekt — laten wij het gemakshalve Nederland noemen — inderdaad jaarlijks behoefte heeft aan 200.000 stuks van het door hem gesupposeerde artikel. Men vraagt zich dan toch af, waarom of die Nederlandsche industrie zich bepaalt tot de fabricage van slechts 100.000 stuks, te eer waar zij immers, in zijn voorbeeld, is stilgezet. Men zet toch geen industrie stil omdat er uit het buitenland tot *denzelfden prijs* wordt ingevoerd? Ik zou geneigd zijn, dien Nederlandschen industrieel toe te roepen: Te drommel man, sta je tijd niet te verslapen. Er is behoefte aan 200.000 stuks, concurrentie en prijs van het buitenland hebt ge niet te vreezen, want het levert niet goedkooper dan jij, maak er fluks nog 100.000 stuks bij, ge hebt dan, waar is aan te nemen, dat gij uw kostprijs bij zooveel grooter productie kunt verminderen, nog kans op heel wat meer winst dan tot dusver! De staat kan dunkt mij, in dit opzicht volkomen passief blijven of het moest dan wezen, dat hij den Nederlandschen fabrikant op zijn buitengewone laksheid wees. Niet alzo. De heer van Dusseldorp laat den staat op dat artikel 10 pCt. invoerrecht heffen. Waarom in 's hemelsnaam? Er is behoefte aan 200.000 stuks, de Nederlandsche industrieel kan er maar 100.000 leveren, niettegenstaande zijn fabriek gedeeltelijk is stil gezet, het buitenland bewijst den Nederlandschen verbruiker dus een buitengewonen dienst door tot denzelfden prijs in het ontbrekende te voorzien. Waarom moet dit of liever de binnenlandsche verbruiker daarvoor gestraft worden niet een prijsverhoging gelijkstaande met het invoerrecht?

Prijsverhoging? Geen kwestie van, zegt de heer van Dusseldorp, er komt prijsverlaging. Nog is de Nederlandsche industrieel wel niet wakker geworden, want na het invoerrecht gaat hij nog geen 200.000 stuks maken, maar slechts 150.000 en is zoo goed de overige 50.000 nog aan het buitenland te laten. Maar de fabricage van de 150.000 stuks geeft hem gelegenheid om zijn productieprijs te verminderen, zoodat deze in plaats van f 100 slechts f 93,33 komt te bedragen. De buitenlandsche prijs moet echter hooger worden. Weliswaar neemt de heer Van Dusseldorp aan, dat de buitenlandsche fabrikant zal trachten door vermindering van zijn productieprijs een deel van het invoerrecht voor zijn rekening te nemen, maar

zijn verkoopprijs van het product moet dan toch ten slotte, volgens den heer van Dusseldorp, f 104,50 worden. De schrijver is nu in de naïeve veronderstelling dat de Nederlandsche fabrikant, die door vermeerderde productie zijn kostprijs tot f 93,33 kon verminderen, ook tot dien prijs zal verkoopen en dat de Nederlandsche verbruiker die het binnenlandsch product in dien gedachtengang voor f 93,33 kan krijgen, aan het buitenland daarvoor f 104,50 betalen zal. Zelfs de absurditeit, dat het mogelijk zou wezen om in ons land twee verschillende prijzen te handhaven voor een en hetzelfde gelijkwaardige product, heeft kennelijk den heer van Dusseldorp nog niet tot de overtuiging gebracht, dat er aan zijn betoog het een en ander moet ontbreken.

Hij komt zoo tot de volgende kromme redeneering.

De binnenlandsche verbruiker betaalde vroeger
200.000 stuks à f 100 = f 20.000.000.

Na de wijzigingen ten gevolge van het invoerrecht betaalt hij

50.000 stuks ingevoerd à f 104,50	= f	5.225.000
150.000 stuks binnenlandsch		
fabrikaat à „ 93,33	= „	14.000.000
	bijeen	f 19.225.000

blijft een besparing voor den binnenlandschen verbruiker van f 775.000.

Daarnaast — o lieflijk verschie! — steekt de staat dan nog f 475.000 invoerrechten in zijn zak, terwijl de schrijver daarenboven aan meer verdiensten voor de Nederlandsche industrie en aan meer loon en salarissen een bedrag van 1,8 miljoen calculeert, zoodat de koopkracht van Nederland door die heffing van 10 pCt. alleen voor dit artikel vermeerderd is met f 3.050.000 per jaar!

Het is ons niet duidelijk waarom de heer van Dusseldorp de Nederlandsche industrie maar niet in eens de vereischte 200.000 stuks heeft laten fabriceren. Weliswaar zou de staat dan zijn f 475.000 invoerrecht missen, maar de besparing voor de Nederlandsche verbruikers zou dan in plaats van f 775.000 een f 1½ miljoen worden, hetgeen vermeerderd met de grotere winst voor de fabrikanten en de meerdere uitbetaling van loon, nog een veel grootter bedrag aan vermeerderde koopkracht zou geven, waaraan de Nederlandsche staat gaarne het halve miljoen invoerrecht ten offer zal brengen, nog te eer waar hij dit door middel van een andere belasting op de vermeerderde koopkracht toch wel weer binnen zal krijgen.

Inderdaad, bij eenig nadenken zal de heer van Dusseldorp tot de slotsom moeten komen dat zijn rekening er aldus moet uitzien, als men zijn sustenu even aanhoudt:

Vroeger betaalde de binnenlandsche verbruiker:

200.000 stuks à f 100 f 20.000.000

Na de gewijzigde situatie tengevolge van het 10 pCt. invoerrecht zal hij betalen:

200.000 stuks à f 110 „ 22.000.000

Blijft nadeelig verschil f 2.000.000

Het wil mij voorkomen dat de heer van Dusseldorp bij zijn betoog en zijn berekeningen ten eenemale uit het oog heeft verloren, dat er voor het heffen van een invoerrecht alleen dan reden kan bestaan — en dan nog alleen ten behoeve van de industrie en allerminst voor den verbruiker — als de buitenlander zijn product goedkooper aanbiedt dan de binnenlandsche industrieel en dat daarna de verkoopprijs in het land zich zal regelen naar den buitenlandschen productieprijs plus invoerrecht. De heer van Dusseldorp erkent zelf dat de binnenlandsche producent dan een ongerijmde winst zal behalen, maar dat kan dan ten slotte niet anders beteekenen dan dat ook hij tegen zulk een invoerrecht moet zijn.

A. VOOGD.

* *

Gaarne wil ik gebruik maken van de aangeboden

gelegenheid om in een naschrift te trachten het vraagstuk in het goede spoor terug te leiden.

Omtrent de 1e alinea van het artikel van den heer Voogd wil ik slechts opmerken, dat ik mij niet bewust ben van handelspolitiek standpunt te zijn veranderd.

Ik ben altijd van oordeel geweest:

dat Vrijhandel het stelsel is waaronder de goederen worden voortgebracht waar dit het goedkoopst mogelijk is, terwijl een ieder voor de belooning van zijn arbeid de grootst mogelijke hoeveelheid goederen kan verkrijgen;

dat eenzijdige Vrije Invoer (ten onrechte Vrijhandel genoemd), een slecht stelsel is, omdat de buitenlandsche invoerrechten en uitvoerpriemien voor een groot deel bepalen de hoeveelheid en de soort der goederen, die in een land worden voortgebracht, terwijl het afzetgebied voor vele binnenslands gemaakte nijverheidsproducten kunstmatig wordt beperkt, zoodat veelal de kostprijs ervan wordt verhoogd; door de vicieuze wisselwerking van welke twee laatste factoren het afzetgebied per inwoner, de exportmogelijkheid en de werkgelegenheid worden verkleind;

dat, zoolang Vrijhandel onbereikbaar is, de door mij verdedigde Rationeele Handelspolitiek een toestand zou scheppen, die zooveel mogelijk den toestand, zooals die onder Vrijhandel zou zijn, zou naderen.

Wat de 2e alinea aangaat, wensch ik te constateeren, dat het concrete voorbeeld door mij bij de opening der Rotterdamsche Tentoonstelling niet is gebruikt.

Wat deze twee alinea's, gesteld zij waren juist, nu echter aan mijn betoog afdoen, of met de juistheid van het door mij gestelde voorbeeld te maken hebben, is mij niet recht duidelijk.

Bepalen wij ons dus tot het hoofdpunt, de onaanmemelijk-verklaring van het door mij gestelde concrete geval: dat de prijs (natuurlijk in verband met kwaliteit en condities) van het binnenlandsche en van het buitenlandsche in doorsnee gelijk is en dat diengevolge van de 200.000 stuks, die verbruikt worden, 100.000 stuks van binnenlandsch en 100.000 stuks van buitenlandsch fabrikaat zijn.

Dat kan niet, zegt de geachte schrijver. Als het Nederlandsche niet duurder is, kunnen de Nederlanders alles leveren, tenzij zij hun „tijd staan te verslapen”.

Het ongerijmde van deze redeneering blijkt ten duidelijkste, wanneer wij, de zaak omkeerend, de stelling zouden poneeren: Als het buitenlandsche niet duurder is, kunnen de buitenlanders alles leveren, tenzij zij hun „tijd staan te verslapen”.

Er is geen enkele reden, waarom de buitenlander, die hier voor f 100 aanbiedt, niet evengoed zou verkoopen als de binnenlander, die voor f 100 aanbiedt.

Volkomen juist gesteld en geheel logisch gedacht is dus het door mij aangenomen geval, dat, waar de prijzen in doorsnee gelijk zijn en 200.000 maal een artikel gekocht wordt, in 100.000 gevallen het binnenlandsche en in 100.000 gevallen het buitenlandsche werd gekozen.

Waarom van ieder dus 100.000?

Omdat de prijs in doorsnee gelijk was.

Anders wordt het zoodra, na de heffing van het recht, het binnenlandsche goedkooper, het buitenlandsche duurder wordt. In dat geval zal men veelvuldiger het binnenlandsche kiezen en minder dikwijls het buitenlandsche. Vandaar dat ik stelde, dat slechts 50.000 uit het buitenland en 150.000 uit het binnenland worden genomen, m.a.w. dat gemiddeld van elke 4 gevallen driemaal de keus valt op het binnenlandsche en, wegens den verhoogden prijs, nog slechts éénmaal op het buitenlandsche. Hoe hooger het recht, hoe kleiner de kring van hen, die het duurder geworden artikel nog koopen.

De geachte schrijver meent ten onrechte, dat reeds door een klein prijsverschil de afzet voor het buitenlandsche of voor het binnenlandsche geheel vervalt. Het is echter een bekend feit, dat zelfs zeer hooge

invoerrechten den invoer niet geheel stopzetten; de ervaring leert dit overal. Trouwens in mijn artikel in No. 441 citeerde ik reeds de uitspraak van Mr. Pierson: Het buitenlandsche recht zal in den regel niet zoo zwaar zijn, dat al onze uitvoer onmogelijk wordt, maar zal slechts in die mate op onze goederen drukken, dat wij ons met lagere prijzen moeten tevreden stellen en slechts geringere hoeveelheden kunnen plaatsen.

Met deze twee factoren is door mij in mijn voorbeeld rekening gehouden, terwijl de beschouwingen en calculaties van den schrijver daarmee in strijd zijn.

Het zij mij ten slotte vergund in het belang van onze nationale voortbrenging een idee te opperen.

Zou de geachte schrijver willen mededeelen, door welk middel hij meent te kunnen verkrijgen, dat bij gelijkstaanden prijs de Nederlandsche industrie alles, de buitenlandsche niets levert? Hij moet dit weten, anders zou hij niet het verwijt van tijdverslappen en laksheid uiten.

Kan eventueel het bewuste middel worden toegepast, dan zal ook de Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat, waarvan ik, de schrijver herinnert er herhaaldelijk aan, voorzitter ben, zich daarover ongetwijfeld zeer verheugen.

J. VAN DUSSELDORP.

21 Juni 1924.

P.S. Ik maak van deze gelegenheid gebruik om er de aandacht op te vestigen, dat in mijn artikel in No. 441 op bladz. 518, een schrijffout is ingeslopen en dat in den 19en regel van onderen moet gelezen worden f 75.000 in plaats van f 100.000 en in den 14en en 12en regel van onderen f 3.025.000 in plaats van f 3.050.000.

WETSONTWERP EENER NIEUWE REGELING VAN DE COÖPERATIEVE VEREENIGINGEN.

De heer A. van Wijnen te Gouda schrijft ons:

In het vorig nummer van dit blad kwam onder bovenstaanden titel een stuk voor van een schrijver, die zich deed kennen als ten volle sympathiseerende met de voorgestelde wijziging in de Wet op de Coöperatieve Vereenigingen. Het kan zijn nut hebben, daartegenover eens de opvattingen te plaatsen van iemand, niet tot de onverdeelde bewonderaars van dit stuk werk behoorende. Mijn jarenlange ondervindingen in de praktijk van de Coöperatieve beweging, in den laatsten tijd als directeur van een coöperatieve vereeniging met een jaaromzet van meerdere miljoenen guldens en met veel risico als exportbedrijf, waaraan de moeilijkheden der na-crisisjaren ook niet ongemerkt voorbij gingen, heeft mij daarop wel eenigen kijk doen krijgen. Dat ik dit zoo zelf zeg, zal mij, hoop ik, niet als pedanterie worden aangerekend.

Allereerst, is het juist, dat de bestaande wet aanleiding is geweest tot het ontstaan van talrijke processen?

Voorop dient gesteld, dat elke wet, hoe goed ook in elkaar zittend, aanleiding wordt tot processen. Steeds zijn er menschen, die òf te goeder trouw òf uit chicane gaan procederen. Dit bewijst nog niet veel tegen de wet in kwestie. Maatstaf is, of zoo'n procedeerder het won tegenover den handhaver van de wet.

De Wet op de Coöperatieve Vereenigingen mag niet anders beschouwd worden als te zijn een grondslag, waarop verder het rechtsgebouw eener coöperatieve vereeniging wordt opgetrokken. Het kan ook nooit anders zijn, omdat elke vereeniging haar regelingen moet aanpassen aan den aard van haar bedrijf en een uniforme regeling daarvoor onmogelijk is. Op deze basis der Wet moeten statuten en reglementen worden opgebouwd en nu ligt de groote fout in de grenzelooze lichtvaardigheid, waarop deze statuten en reglementen vaak in elkaar worden geflanst. Eenige studie daarvan brengt verbluffende resultaten.

Aan wie de schuld, wanneer dan later moeilijkheden ontstaan?

Zonder eenige reserve durf ik het standpunt handhaven, dat op de bestaande wet statuten en reglementen zijn op te bouwen, die elke vereeniging bevleigen, niet voor chicane, maar wel voor alle gevolgen er van.

Dit wil volstrekt niet zeggen, dat de bestaande wet geen wijziging behoeft en speciaal b.v. het zwaard der nietigverklaring niet wat kan worden ingetrokken, maar men behoort daarbij toch aan het bestaande recht te doen wedervaren en de oorzaak van veel fouten op de juiste plaats zoeken.

Wanneer het mij vergund is, ook nog iets van de voorgestelde wijzigingen te zeggen, dan wil ik mij beperken tot een paar punten. Meer volledig behandelde ik een en ander in „Handelsberichten” van 7 Februari l.l. waarnaar ik bij dezen verwijs.

Voorgesteld wordt, het ledenregister te laten vervallen en toe- en uitreding schriftelijk te doen plaats hebben. Hiertegen nu kan ik niet genoeg waarschuwen. Niets is zekerder dan de eigen handteekening, door het lid zelve gedateerd in een gewaarmerkt register, zowel bij toe- als uitredingen. Daar kan geen speld tusschen, daarover is geen chicane mogelijk.

Stel daar nu tegenover de schriftelijke meldingen opzegging. Aannemende, dat al deze paperassen met voldoende nauwgezetheid zullen worden bewaard, waaraan helaas ook nog wel het een en ander zal mankeeren, gezien het feit, dat vele coöperaties geadministreerd worden als bijbaantjes door onvoldoend onderlegde krachten, dan krijgt men toch allerlei dubieuze gevallen. Hierbij moet men vooral bedenken, dat vele coöperaties zijn uitgegroeid tot zeer belangrijke handelsondernemingen met groote verantwoordelijkheid en risico voor de leden en dat het al of niet lid-zijn boven allen twijfel moet verheven zijn. Welnu, schriftelijke behandeling kan door antedateeren eenerzijds en achterhouden anderzijds, het lidmaatschap een jaar langer of korter doen duren, wat op critieke momenten van veel beteekenis kan zijn. Ieder die de praktijk kent, weet wat dit beteekent en welke sluizen van chicane hier worden opengezet. En nu spreek ik nog maar niet van moedwillig geheel verduisteren of van valsche bewijsvoering, waartoe dit stelsel ook alle aanleiding biedt. Zoo wordt o.a. zeker een bron van moeilijkheden het volgende. De brief, waarin het lidmaatschap wordt aangevraagd zal heel vaak door een huisgenoot, soms wel door een vriend of buur geschreven worden. Het schrijven valt velen op leeftijd zwaar. Voor het Bestuur of de daartoe aangewezen ambtenaar is dit oncontroleerbaar. Alles gaat goed, totdat het lidmaatschap offers vraagt. Dan gaat men achterdeuren zoeken en ik weet bij ondervinding, dat men de echtheid van het lidmaatschap als geliefkoosd middel daartoe aangrijpt. In welke gevaren brengt men daardoor eerlijke leden eener coöperatie, die dan nog mede de lasten hunner oneerlijke broeders hebben te dragen.

Lid worden van een coöperatie, waarin de persoonlijke aansprakelijkheid niet is uitgeschakeld is een transactie met financieele gevolgen en dit moet met de persoonlijke handteekening worden bekrachtigd. Het ledenregister mag dan ook naar mijn meening nooit verdwijnen en de wet geve daartoe dan ook nooit gelegenheid.

Een tweede bezwaar is er een van meer moreelen aard. Het betreft de mogelijkheid, bij het ontwerp geopend, een coöperatie op te richten zonder eenige aansprakelijkheid der leden.

Voor zulk een handeling is slechts één woord: „immoreel”. Een koopman, die een zaak begint, steekt zijn bezit daarin. Dit bezit is de borg voor hen, die met hem zaken doen; dit bezit offert hij, wanneer zijn transactie's verlies brachten. En wanneer een koopman zijn eigen bezit er in zoo'n laatste geval door machinaties buiten weet te houden, noemt men hem „oplichter”.

Menschen die te zamen een coöperatie stichten gaan samen zaken doen; hebben dan ook samen een zeker bezit daar achter te stellen. Het opstrijken van de eventueele voordeelen, maar het afwentelen van nadeelen op den argeloozen leverancier is ook „oplichten”. Laat men nu niet zeggen, dat de plicht, de aansprakelijkheid in de statuten te vermelden, de leveranciers waarschuwt. Er is in handel toch ook nog iets als vertrouwen noodig en iedereen weet te goed, dat het praktisch ondoenbaar is, steeds eerst vooraf statuten op te vragen, vooral, waar men dit voor elke transactie moet doen, omdat men steeds eerst statuten kan wijzigen.

Maar bovendien, hoe stelt zich zoo'n vereeniging zonder eenige aansprakelijkheid der leden voor zaken te doen? Elk bankcrediet wordt daardoor gemist en zij zijn dus naar mijn meening aangewezen op die argelooze leveranciers, waarvan ik boven sprak. Wanneer dit zoo is, dan is het oprichten van zoo'n apparaat een verkeerde daad en het bij de wet mogelijk maken een fout.

Maar bovendien heeft de coöperatie naast haar maatschappelijke taak ook nog idealen, n.l. zuivering van den handel. Wat schiet er over van dat beginsel bij zulke vereenigingen?

Ieder, wien het hart warm klopt voor gezonde coöperatie moet zich verzetten tegen het oprichten van vereenigingen, waarbij schijnbaar van den aanvang af het mooie beginsel wordt verkracht, doordat men de twee-eenheid, rechten en plichten, opgevat als: eerst plichten en dan rechten, met voeten treedt.

A. VAN WIJNEN,

Directeur Coöp. Prod. Handelsvereeniging.

Gouda.

* *

Gaarne maak ik gebruik van de gelegenheid, mij door de Redactie geboden, om op het bovenstaande met een enkel woord te antwoorden. De schrijver heeft voornamelijk bezwaar tegen twee der voorgestelde wijzigingen, n.l. het vervallen van het ledenregister en de mogelijkheid van uitsluiting van meerdere aansprakelijkheid.

Het ledenregister, mits goed bijgehouden, geeft ongetwijfeld groote zekerheid over de vraag, wie op een zekeren tijd leden der vereeniging zijn. De praktijk heeft echter geleerd, dat dikwijls aan het goed bijhouden veel ontbreekt en dat het meermalen zeer moeilijk is de handteekeningen van alle leden door persoonlijk bezoek aan het kantoor te verkrijgen. Zelf is mij uit mijn vroegeren werkkring, toen ik met een groote coöperatie nauwe aanraking had, bekend hoe bezwaarlijk het is in het register alle leden vermeld te verkrijgen, terwijl het bureau wel in het bezit is van de schriftelijke, onderteekende opgaven tot toetreding van het lidmaatschap. Tegenover de bezwaren door den schrijver aangevoerd tegen het doen vervallen van het register, blijven de bestaande praktische bezwaren gelden, dat de coöperaties geruimen tijd werken in het belang van hen, die zich behoorlijk hebben opgegeven, maar het register nog niet hebben geteekend, terwijl aan het ontbreken van de inschrijving chicanes worden ontleend om zich aan verplichtingen te onttrekken, terwijl de vereenigingen in het bezit zijn van het bewijs van hun lidmaatschap, welk bewijs zij echter niet mogen aanvoeren. Welke bezwaren moeten nu het zwaarst wegen?

Het bezwaar tegen de mogelijkheid om verdere aansprakelijkheid uit te sluiten leidt tot de consequentie om te eischen, dat de aansprakelijkheid niet beneden een bepaald minimum mag worden gebracht. De bestaande regeling, welke toelaat, dat de aansprakelijkheid tot het kleinste bedrag beperkt wordt, staat in wezen geheel gelijk met de voorgestelde wijziging, welke de zaak bij haar naam noemt. Schrijver stelt, dat bij geheele uitsluiting der aansprakelijkheid geen bankcrediet zal zijn te verkrijgen. Dit is ook in de memorie van toelichting voorzien: coöperaties, die be-

langrijke credieten noodig hebben, beperkten ook thans hun aansprakelijkheid niet en zullen dit ook in het vervolg niet doen. Er bestaat echter geen reden om vereenigingen, welke een dergelijk crediet krachtens haar bedrijf niet noodig hebben, te dwingen de aansprakelijkheid op te nemen, waardoor zij wellicht moeilijker leden kunnen krijgen, terwijl de praktijk geleerd heeft, dat zij verdere aansprakelijkheid kunnen ontberen.

R.

PHILOSOPHIE OF SOCIOLOGIE?

(Naar aanleiding van Dr. D. A. Eigemans werk over den wijsgeerigen grondslag der Marxistische Staatshuishoudkunde en hare waarde voor den tegenwoordigen tijd).

I.

De groote beteekenis, die nog altijd aan Marx, en de geringe beteekenis, die aan de vroegere Marxcritieken wordt gehecht, komt weer eens tot uitdrukking in het bovengenoemde werk, dat Dr. Eigeman verleden jaar publiceerde. De Redactie van de „Economisch-Statistische Berichten” heeft mij om een beoordeeling ervan gevraagd en ik voldoe aan deze uitnodiging met meer dan gewoon genoegen.¹⁾ Ten eerste wegens de daaruit bij de Redactie blijkende ruimheid van opvatting om in een niet Marxistisch tijdschrift tegenover een critiek op het Marxisme een aanhanger van die richting aan het woord te doen komen. En ten tweede om de beteekenis, die ook ik aan het werk van Dr. Eigeman hecht. Ik ben maar van weinig inzichten zoo zeker, als van mijn meening omtrent dit boek: n.l. dat dit een vergissing is. Maar het is m.i. een eerbiedwaardige vergissing, een vergissing, die door ieder, die, in ons landje van benepen onphilosophische en onsociologische staat-huishoudkunde, daarboven uit wil, in het belang van de ontwikkeling der sociale wetenschappen en ook van een dieper dan gewoonlijk gaande critiek op het Marxisme, van harte moet worden toegejuicht. Met dezen Marxcriticus valt over het Marxisme te praten. Hij heeft er — dit is niet aan den minsten twijfel onderhevig — ernstige studie van gemaakt. En hij begrijpt en doorvoelt de grootheid van Marx. Alle laatdunkendheid, waaraan zoovele critici zich te buiten gingen, die nog niet aan het lezen en begrijpen van Marx' werken, laat staan aan het beoordeelen ervan toe zijn, is den heer Eigeman vreemd. Zijn Marxcritiek is principieel anders dan en onvereinigbaar met die van von Böhm-Bawerk, Masaryk, Treub e.a. Hij heeft een eigen kijk op het Marxisme, die essentieel van dien der vroegere Marxcritici verschilt. Op blz. 298 van zijn boek schrijft Dr. Eigeman: „Naar mijn inzicht is de Marxistische waarde-, geld- en kapitaaltheorie volstrekt juist en volkomen zuiver en wetenschappelijk doordacht: zij geldt onvoorwaardelijk, en tot in haar verste consequenties behoort zij aanvaard te worden en te dienen als leidraad ook voor de praktische politiek, op voorwaarde, dat men haar fundeering, de in Hegeliaanschen zin doordachte verabsoluteering der natuurwetenschap tot wereldbeschouwing, het alzo in een zeer bijzondere richting doordachte Marxistische materialisme, zonder eenige reserve als levensleer aanvaardt”. In overeenstemming hiermee schrijft hij op blz. 257 over de Marxcritiek van von Böhm-Bawerk, dat deze „de waardeleer van Marx niet treft”, dat Böhm „er langs heen redeneert”.

Hoe Dr. Eigemans meening is over de Marxcritiek, die Mej. van Dorp zoo nu en dan ten beste heeft ge-

¹⁾ Men houde mij ten goede, dat ik ongeveer een jaar heb moeten laten voorbijgaan, alvorens aan dit artikel te kunnen beginnen. Wanneer er aan den uitbouw en de verdediging van het Marxisme nog veel hapert, bedenke men wel, dat de oorzaak niet bij het Marxisme en de Marxisten ligt, doch in het feit, dat in het algemeen slechts anti-Marxistische theoretici zich in de huidige maatschappij de weelde van zorgeloos theoretisch werken veroorloven kunnen.

geven, moge de lezer op blz. 264 van diens boek naslaan.

Marx is, volgens Dr. Eigeman, alleen in zijn *philosophische* materialisme te treffen. Dat beteekent niets minder, dan dat niet alleen de Marxcritiek van Böhm maar ook die van Treub (die het historisch economische en sociaal economische deel van het Marxisme afgescheiden van het filosofische deel beoordeelt) onverenigbaar is met de critiek van Dr. Eigeman. Ik laat voor het oogenblik in het midden aan welke zijde het gelijk is. Naar mijn meening — Dr. Eigeman aanvaardt ook mijn critiek op en mijn pogingen tot reconstructie van het Marxisme niet — is er gelijk en ongelijk aan beide zijden. Doch hoe dit ook zij: dit staat vast, dat men niet, en de critiek van Eigeman, en die van Böhm en Treub aanvaarden kan. En toch zijn de organen en personen, die thans over de „afbraak” van het Marxisme en de „executie” van de Marxisten door Eigeman juichen, ten deele dezelfde organen en personen, die indertijd ook gejuicht hebben over de „vernietigende” Marxcritiek van Böhm en Treub. Van tweeën één! Als Böhm en Treub met *hun* wijze van critiek het Marxisme reeds vernietigd hebben, dan is de critiek van Eigeman, behalve overbodig, principieel onhoudbaar en is zijn executie van de Marxisten een executie met los kruut. En als Eigeman stof tot juichen geeft en dus, volgens de juichende schare, Marx treft, dan is daarmee de Marxcritiek van Böhm en Treub principieel veroordeeld en doet men het best, althans dáárover, in alle talen en in alle toonaarden muisstil te zwijgen. Het optreden van den heer Eigeman doet denken aan de uitlating, die Werner Sombart indertijd, nadat reeds een bibliotheek vol tegen Marx geschreven was, in „Brauns Archiv” van 1894 publiceerde: „die Marx'sche Theorie mag widerlegbar sein, aber widerlegt ist sie noch nicht. Sie ist meines Wissens noch nie Gegenstand einer ernsthaften Diskussion gewesen”.

Begrijpt toch, zoo zou ik allen willen toevoegen, wien het wetenschappelijk ernst is en bij wie het niet gaat om schijnsuccessen, begrijpt toch, dat men niet telkens zooveel moeite besteedt aan een onbeteekenenden tegenstander, die het reeds bij den eersten aanval op zijn systeem afllegt. Juicht niet te vroeg bij elke nieuwe poging tot executie van theoretici, die velen zoo gaarne als zoodanig geëxecuteerd zouden zien. En bedwingt nog even uw ongeduld, ook bij de poging van Dr. Eigeman, die ik thans ga beoordeelen.

* * *

Het is voor schrijver dezes geen gemakkelijke taak het boek van den heer Eigeman objectief te beoordeelen. Niet zoozeer om het gevaar van vastgelopen zijn in een wetenschappelijk stelsel, waar men nu eenmaal in theoretisch, ethisch en aesthetisch opzicht rust bij heeft gevonden: als consequent Marxist raakt men vertrouwd met de gedachte, dat voor theorieën zoowel als voor menschen — ook voor de theorieën, die men zelf voor de juiste houdt — eenmaal het laatste uur slaat. De groote moeilijkheid voor mij bij het beoordeelen van deze nieuwe Marxcritiek is, dat ik zelf op meerdere punten — met aanvaarding echter van de kern van het stelsel — critisch tegenover het Marxisme sta en dat Dr. Eigeman met een niet onbelangrijk deel van zijne beschouwingen mijn critiek op het Marxisme en mijn hiermee verband houdende reconstructiepogingen aanvalt. Ik zal het natuurlijk alleen kunnen opnemen voor de Marxistische leer „wie ich sie auffasse”. Zoo wordt een beoordeeling van het boek van Dr. Eigeman allicht tevens een verdediging van mijn eigen meeningen omtrent het Marxisme. Dit moet ik vooropstellen bij deze anticritiek. Zij wordt hier slechts in enkele hoofdlijnen gegeven. Een uitvoeriger behandeling volgt binnenkort in „De Socialistische Gids”.

* * *

Dit is het cardinale verschilpunt tusschen Dr. Eige-

mans opvatting van het Marxisme en de mijne: *hij* beschouwt het als een in wezen filosofisch en meer in het bijzonder kennistheoretisch systeem; *ik* beschouw het als sociologie met economischen inslag. Volgens Dr. Eigeman begrijpt men van het Marxisme niets, als men niet de dialectisch materialistische kern in het oog houdt; volgens mij is het *philosophische* materialisme bijzaak en gaat men aan het wezen van het Marxisme voorbij, als men niet alle economische beschouwingen ervan ziet in het licht van de, los van het filosofische materialisme staande, algemeene sociologische werkmethode der historisch economische maatschappijbeschouwing, waarvan de waarde- en de meerwaardeleer en de theorieën omtrent de bewegingswetten van het kapitalisme het uitvloeisel, de toepassing en . . . de bevestiging zijn. De Marxistische economie is naar mijn meening sociologisch gefundeerd, zoo goed als de Marxistische sociologie economisch gefundeerd is. Werkmethode en resultaat bedingen elkander. Mijns inziens schuilt de groote moeilijkheid voor het begrijpen van de economie van het Marxisme hierin: dat met uiterlijk dezelfde begrippen, als men bij Smith en Ricardo vindt, zich bij Marx de overgang van „staathuishoudkunde” tot sociologie voltrekt. Dit maakt, dat voor oningewijden — en zoo zijn er helaas velen, ook onder de critici — de ook naar mijn meening niet zonder meer houdbare economische analyse van Marx hier en daar van een ongelooflijke oppervlakkigheid lijkt. Ik kan het zoo hartgrondig meevoelen: dat degenen, die vastzitten in subjectivistische en zuiver „staathuishoudkundige” beschouwingen, en het sociologische verband van de economische analyse van het kapitalisme met de historisch economische werkmethode niet doorzien, door dien „onzin” van Marx gaan koken van verontwaardiging. Men moest eens weten, hoe, bij mijn eerste studie van het Marxisme, toen ik al iets van de grensnuttheorie wist en het sociologische karakter van het Marxisme nog niet doorzag, ook ik heb zitten te brieschen! Mijn min vriendelijke bij-schriften in „das Kapital” zijn er nog de beschamende getuigen van.

Wat Dr. Eigeman en mij, bij alle meeningsverschil, vereenigt, is de opvatting, dat de tot nu toe, wat de waarde- en meerwaardeleer en de analyse van de kapitalistische bewegingswetten betreft, eenzijdig economisch georiënteerde Marxcritiek haar doel: de wetenschappelijke vernietiging van het Marxisme, heeft gemist. Doch daarmee houdt de verwantschap op. Dr. Eigeman ziet in „das Kapital” in wezen slechts dialectisch, op Hegeliaansche leest geschoeid *materialisme*. Bij Hegel, zoo schrijft hij, wordt het begrip niet opgevat als een leege abstractie uit de werkelijkheid, maar als de werkelijkheid zelve; er is bij Hegel geen afbeelding van de werkelijkheid bij waarnemen en denken, maar identiteit van denken en zijn; er is geen sprake van aan de ervaring ontleende en van de wisselende ervaring afhankelijke kennis, maar mathematisch zekere kennis. En Dr. Eigeman karakteriseert, met de woorden van de Sopper, het systeem als volgt: „Het afleiden uit het begin is een geleidelijk herleiden van het begin tot het beginsel. Achterna bedacht, is van tevoren alles erin begrepen. Wat aan het einde komt, blijkt van den beginne het werkzame en het werkelijke geweest te zijn. Wij kunnen evengoed achterwaarts als voorwaarts gaan. . . . Elk punt van den cirkel is aanvang en einde; punt van uitgang en van aankomst te gelijk. Alles is praemis en alles is conclusie. Alles is grond en alles is uitvloeisel. Alles is these en alles is synthese. Vandaar de moeilijkheid om in het systeem te komen. . . . Men kan er niet in komen, voordat men het begrepen heeft en men kan het niet begrijpen, voordat men er in is.” Marx' systeem, zoo schrijft Dr. Eigeman, is ten deze volkomen gelijk en gelijkwaardig aan dat van Hegel; Marx bewijst ook niets, hij poneert slechts en komt principieel niet uit het spel der begrippen tot de feiten.

M.a.w.: het Marxisme heeft geen modern empiristisch karakter.

Van hieruit beoordeelt Dr. Eigeman nu ook de waarde- en meerwaardeleer en de critiek hierop. Tegen mijn poging, om vanuit de grensnuttheorie, die ik niet onverenigbaar acht met een (niet causale) arbeidsquanta-analyse, het Marxisme in economisch opzicht te steunen, schrijft Dr. Eigeman, dat ik hiermee te kort doe aan het karakter van het Marxisme als (absoluut) wijsgeerig systeem.

Waarop komt nu zijn critiek op het Marxisme neer? Op een verwerping van het *philosophische materialisme*. Hiermee is dan voor hem, omdat Marx' stelsel staat of valt met het filosofische materialisme, tevens het geheele Marxisme verworpen. En merkwaardigerwijs verwerpt hij het filosofische materialisme en daarmee ook het Marxistische systeem, niet op grond van vernietigende *intellectuele beschouwingen*, maar in hoofdzaak op *gevoelsoverwegingen*, na simpele vermelding van het feit, dat hij en zoo velen met hem, behoefte hebben aan absolute geestelijke waarden, die het filosofische materialisme en ook het Marxisme niet bieden. Ziet hier, zoo kort en zoo precies als mij mogelijk is, het betoog van Dr. Eigeman weergegeven.

Wat is er tegen aan te voeren?

Allereerst, naar mijn meening, dat met het materialisme in *philosophischen zin* het Marxisme niet staat of valt. Men onderscheide hier wel het z.g. „*historische materialisme*” (dat ik, ter vermijding van verwarring, steeds de historisch economische maatschappijbeschouwing of werkmethode heb genoemd) en het *philosophische materialisme*. Bij het *philosophisch materialisme* gaat het om de (in dit systeem bevestigend te beantwoorden) vraag, of afzonderlijk een materiele buitenwereld moet worden aangenomen en of deze, via onze hersenen, in een geestelijk spiegelbeeld wordt omgezet. Binnen dit filosofische materialisme zijn nog allerlei verscheidenheden mogelijk. Men behoeft bijv. het geestelijke niet zonder meer als een functie van de hersenen te beschouwen en kan er een eigen karakter en een eigen invloed op het spiegelbeeld aan toekennen.

Zelfs is het, mijns inziens, met de grondgedachten van het filosofisch materialisme niet volstrekt onverenigbaar, om binnen den geest aprioristische moreele, religieuze en aesthetische elementen aan te nemen.¹⁾ Het spiegelbeeld wordt dan, als zoodanig, natuurlijk beperkter opgevat; aan den spiegel zelf wordt dan een grotere invloed toegekend. Doch hoe dit ook zij, de grens, waar het filosofische materialisme in een andere kennistheoretische opvatting overgaat, ligt zeker niet bij de erkenning van den invloed van „het materiele” op „het geestelijke”, beide begrippen hier bedoeld naar de opvatting van het dagelijksche leven. Niemand ontkent immers, dat hetgeen wij gewoon zijn het materiele te noemen invloed uitoefent op het geestelijke; bijv. dat de buitenwereld ons beïnvloedt, of dat alcohol dronkenschap of een hersenverwonding andere geestelijke stoornissen veroorzaakt. De grens ligt bij de beantwoording van de vraag, hoe hetgeen wij in het dagelijksche leven het materiele en het geestelijke noemen, *philosophisch moet worden geduid*, (monistisch materialistisch, psychisch monistisch, causatief materialistisch in verschillende schakeeringen, dualistisch parallellistisch, monistisch dualistisch in den zin van Spinoza, of solip-

¹⁾ Marx en Engels deelden deze laatste meening niet en ik volg hen ten deze. De vraag is echter hier niet, wat Marx en Engels aannamen, maar of, indien zij die meening wel aanvaard hadden, de consequentie hiervan zou moeten geweest zijn: verwerping van het filosofische materialisme. Zelfs het „historische materialisme” is m.i., zonder de logica geweld aan te doen, nog met een aprioristische beschouwing bijv. omtrent de moraal verenigbaar. Men heeft het „historische materialisme” dan tot de *verandering* der ideologieën te beperken en de vraag naar het *wezen* en den *oorsprong* der ideologieën uit te sluiten.

sistisch). En nu meen ik, dat het „historische materialisme” (waarbij het *niet* gaat om de *philosophische duiding* van de *materiele buitenwereld* en om haar invloed op den geest *in het algemeen*, doch om het verband tusschen *economische verhoudingen* en bepaalde *geestesvormen*, die men ideologieën noemt) zeer wel verenigbaar is met een andere dan de materialistische kennistheorie. Neem het psychische monisme, dat ik als de minst onaannemelijke wereldbeschouwing zou willen qualificeeren. Waarom zou hierbij niet de door Marx ontdekte invloed van de economische verhoudingen op de maatschappij en haar ideologieën kunnen worden erkend? De psychische monist vat de materiele dingen, die bij de economische verhoudingen een rol spelen, als in wezen psychisch op, terwijl het materiele er slechts de verschijningsvorm van wordt geacht. De parallellist neemt naast elk materieel een psychisch proces aan, en waar, naar de begrippen van het dagelijksche leven, een invloed bijv. van het materiele A op het geestelijke B wordt aangenomen, daar aanvaardt hij slechts een werking van het materiele A op het andere *materiele* B, en van het geestelijke, dat parallel met A gedacht wordt op het geestelijke, dat parallel gedacht wordt met B. En de solipsist ziet hier slechts een verband van eigen bewustzijns-elementen, waaraan geen buitenwereld, naar de opvatting van het dagelijksche leven, beantwoordt; hij erkent wel iets, dat men in het dagelijksche leven buitenwereld noemt, maar vat ook deze zonder meer als bewustzijns-element op. Waar is hier de onverenigbaarheid met het „*historische materialisme*”?

Men zal mij te gemoet voeren, dat in de historisch economische maatschappijbeschouwing van Marx en Engels toch absolute geestelijke waarden worden *ontkend*. Ik vraag echter: is de *erkenning* van absolute geestelijke waarden een *integreerend* deel bijv. van het psychische monisme, van het parallellisme, van het solipsisme? Allerminst naar mijn meening. Dat is *binnen* de psychisch monistische, *binnen* de parallellistische, *binnen* de solipsistische opvatting een afzonderlijk probleem. Hoogstens zou men de Kantiaansche kennistheorie onverenigbaar met de historisch economische maatschappijbeschouwing kunnen noemen, voor zoover deze laatste niet alleen de *verandering*, maar ook het *wezen* en het *ontstaan* der ideologieën in haar verklaringwijze betreft.

Ik sta met deze opvatting omtrent de verhouding van filosofisch en „historisch materialisme” schijnbaar ten opzichte van Marx zwak. Doch het is slechts schijn. Marx heeft in de voorrede van „das Kapital” zijn tegenstelling tot Hegel als volgt aangeduid: „Meine dialektische Methode ist, der Grundlage nach, von der Hegel'schen nicht nur verschieden, sondern ihr direktes Gegenteil. Für Hegel ist der Denkprozess, den er sogar unter dem Namen Idee in ein selbständiges Subject verwandelt, der Demiurg des Wirklichen, das nur seine äussere Erscheinung bildet. Bei mir ist umgekehrt das Ideelle nichts andres als das im Menschenkopf umgesetzte und übersetzte Materielle.”

Gaf Marx hier een uiteenzetting van het „*historische materialisme*”? Neen. Hij nam hier afscheid van het filosofische idealisme van Hegel en teekende zijn overgang naar het *philosophische materialisme*. Natuurlijk om, in verband met het „*historische materialisme*”, in tegenstelling tot Hegel, te doen uitkomen, dat hij (Marx) een *zelfbeweging* van het geestelijke niet aanvaardde, doch het geestelijke in zijn veranderingen bepaald zag door de buitenwereld en in het bijzonder door de economische verhoudingen. Maar die overgang beteekent niet, dat dit *philosophische materialisme* onontbeerlijk is voor het „*historische materialisme*” en dat buitenwereld en economische verhoudingen in deze *maatschappijbeschouwing* niet op andere dan materialistische wijze filosofisch zouden kunnen worden geduid.

Men leest de bovengenoemde uitlating in de voorrede van „das Kapital”, dat een „historisch materialistische” analyse van het kapitalisme inhoudt, en koppelt dan ondoordacht het geheele filosofische materialisme als *integreerend* deel aan het „historische materialisme”. De uiterlijke overeenkomst tusschen filosofisch materialisme en „historisch materialisme” draagt tot deze verwarring bij.

Ik moet hier met de bescheidenheid, die ten deze geboden is voor iemand, die op dit gebied niets anders heeft gedaan dan zich ten behoeve van economische en sociologische studie in het allernoodzakelijkste te oriënteren, nog aan toevoegen, dat m.i. Marx in die enkele zinnen de leer van Hegel niet zuiver heeft getypeerd. Marx heeft den schijn gewekt, alsof de werkelijkheid, volgens Hegel, door het *menschelijke* denken wordt geschapen, terwijl in werkelijkheid Hegel, dunkt mij, veel universalistischer was en een *wereldlogos* aannam, die o.a. in het menselijke denken tot uiting komt. Het typische van Hegel is, dat hij de buitenwereld en den menselijken geest beide zag als logos. Het behoeft natuurlijk geen betoog, dat in de geestelijke atmosfeer van een dergelijk filosofisch systeem men er allicht toe zal komen om, bij het nagaan van het verband tusschen buitenwereld en economische verhoudingen enerzijds, de geestelijke ontwikkeling *van de menscheid* anderzijds, den menselijken geest voorop te stellen. Maar waar bij Hegel de dialectische zelfontwikkeling van den *wereldlogos* voorop staat, meen ik, dat desnoods het „historische materialistische” causale verband tusschen economische verhoudingen en ideologieën in het Hegeliaansche systeem (natuurlijk met de Hegeliaansche visie op de economische verhoudingen als deel van den *wereldlogos*, met de Hegeliaansche visie op de causaliteit) in het algemeen zouden kunnen worden aanvaard, zonder in een logisch onhoudbaar conflict te komen met het wezen van het filosofische systeem als zoodanig. In de zelfontwikkeling van den *wereldlogos* zouden dan de ontwikkeling van de economische verhoudingen en van den *menschelijken* geest overeenkomstig het Marxistische verband kunnen worden gezien.

Is de boven geschetste scheiding tusschen filosofisch en „historisch materialisme” juist — en ik meen, dat het eerste klemmende woord ten bewijze van het tegendeel nog geschreven moet worden — dan vervalt ook de conclusie van den heer Eigeman, dat het Marxisme in den val van het filosofische materialisme wordt meegesleurd.

Dat het *philosophische* materialisme niet houdbaar is, dat ben ik, voor zoover ik mij ten deze een oordeel heb kunnen vormen, met Dr. Eigeman eens. Het zou mij te ver voeren dit te dezer plaatse uitte zetten. In „de Socialistische Gids” hoop ik erop terug te komen en dan niet, zoals Dr. Eigeman doet, in hoofdzaak met gevoelsoverwegingen doch met de *theoretische* argumenten, waarover ik meen te beschikken.

Is er nu kennistheoretisch geen aanval op het „historische materialisme” te richten? Zeer zeker. Allereerst kan men, zoals ik reeds schreef, vanuit de Kantiaansche kennisleer, een aprioristische opvatting van de ideologieën evident trachten te maken. Verder kan men vanuit den teleologischen gedachtengang de causaliteit in het algemeen en de psychische in het bijzonder ontkennen en op de eenzijdigheid van het causale, natuurwetenschappelijk en biologisch georiënteerde wereldbeeld wijzen.

Met een uitvoerig betoog in dezen trant zou men kunnen trachten het „historische materialisme” te treffen, waarin, althans zoals het door Marx en Engels gegeven is, het aprioristische karakter der ideologieën wordt ontkend en waarin een causale analyse wordt aanvaard. Maar op wat Dr. Eigeman hieromtrent terloops te berde brengt, kan men gevoeglijk zijn m.i. foutieve kenschetsing van Marx' wetenschappelijke

werk toepassen: „hij bewijst niet, hij poneert slechts”. Dr. Eigeman put zich uit in betuigingen, dat hij en velen met hem zich met hun behoefte aan absolute geestelijke waarden, door het Marxisme niet bevredigd achten. In plaats van een wetenschappelijk betoog geeft hij in hoofdzaak slechts exclamaties. Men bespeurt in zijn boek, dat hij geen vakphilosoof is. Hij loopt blijkbaar in filosofisch opzicht aan den leiband van de Sopper, wiens invloed trouwens ruitelijk wordt erkend. En evenals bij de Sopper, in wien steeds op het culminatiepunt van zijn betoog, als hij de door hem bestreden systemen den filosofischen genadeslag moet toebrengen, de dominee losbreekt, slaat ook Dr. Eigeman aan het preeken waar dóórphilosopheeren theoretisch geboden is.

Ik ben door wat anderen dan Dr. Eigeman kennistheoretisch tegen het „historische materialisme” te berde hebben gebracht niet overtuigd. Maar ik erken ten volle de gevaren, die het huidige maatschappelijke milieu voor de filosofie met zich brengt. Er zijn nu eenmaal ook economisch gedetermineerde onwaarheden. Utilitarisme, rationalisme en exacte wetenschappen — hoewel, mits niet eenzijdig opgevat, m.i. zeer waardevolle onderdeelen van een wereldbeschouwing — worden in en door het huidige maatschappelijke milieu, waarin men ter wille van het naakte nut calculeert en de exacte wetenschappen zoo noodig heeft, allicht eenzijdig overschat. En dit milieu leidt bovendien tot een platte, nuchtere, gevoellooze en onaesthetische geestesfeer. Wie het groote aantal denken gevoelsmogelijkheden beseft en de economisch gedetermineerde evolutie ook op filosofisch gebied erkent, zal niet licht van meening zijn, dat ook latere geslachten de biologisch-utilitaire en natuurwetenschappelijke elementen, die ook in het Marxisme zijn opgenomen, zonder meer zullen aanvaarden.¹⁾ Wij moeten elken dag gereed zijn om het oude weg te werven en het nieuwe te aanvaarden. Maar met dit al moeten wij toch theoretisch ons zelf blijven en kunnen wij alleen zwichten voor theoretische argumenten. Hoezeer ook een levens- en maatschappijbeschouwing in werkelijkheid haast zonder uitzondering tot stand komt met allerlei onderbewuste processen onder den overwegenden invloed van gevoelsfactoren (zonder dit inzicht zou de Marxistische stelling omtrent het klassekarakter van de wetenschap een platheid van het geringste alloo zijn), zoo heeft toch de theoreticus zich voor die invloeden zooveel mogelijk te hoeden. En als Dr. Eigeman in hoofdzaak slechts verklaart, dat hij en velen met hem tegenover het Marxisme behoefte aan absolute geestelijke waarden hebben, dan antwoord ik: dat gijlieden in *Uw voelen*, niet door het Marxisme bevredigd zijt, moge jammer zijn voor U of voor het Marxisme of voor beide partijen. Maar de theoreticus heeft zijn systeem op te bouwen, om te werken en te handhaven, *alleen omdat het de waarheid voor zijn tijd vertegenwoordigt*.

En of deze nu voor sommige gevoelige zielen minder aangenaam is, dat doet aan de waarheid als zoodanig en dus aan de waardeering van den theoreticus als zoodanig niets, niets en nogmaals niets af. Deze quaestie is in een *wetenschappelijke gedachtenwisseling* eenvoudig buiten de orde.

R. KUYPER.

(Slot volgt.)

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Mei 1924, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van Mei 1923.

De gewone middelen brachten in de afgelopen

¹⁾ Rationalistisch, in den zin van de oud-liberale economie, is de Marxistische maatschappijbeschouwing m. i. allermint. De opmerking van Dr. Eigeman, dat de menselijke natuur niet enkel intellect is, gaat langs Marx heen.

maand f 39.995.268 op tegen f 40.753.423 in Mei 1923 en vertoont mitsdien een achteruitgang van f 758.155. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 6.917.135.

De opbrengst over de eerste vijf maanden van dit jaar bleef bij de opbrengst in de overeenkomstige maanden van 1923 een bedrag van f 8.499.189 ten achter, terwijl de raming met een bedrag van f 9.034.131 werd overschreden.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorig jaar vertoonden in Mei 1924 de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de wijn-, de zout- en de tabaksaccijns, de registratierechten, de invoerrechten, de statistiekrechten en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de vermogensbelasting, de suiker-, de gedistilleerd-, de bier- en de geslachtaccijns, de zegelrechten en de successierechten.

In tegenstelling met de beide vorige maanden, toen de grondbelasting aanmerkelijk terugliep — in Maart met f 40.731 en in April met f 38.462 — wijst dit middel thans eene hoogere opbrengst aan: tegenover een bedrag van f 2.288.286, dat deze belasting in Mei 1923 voor de schatkist opleverde, staat in de afgelopen maand een bedrag van f 2.293.445, alzoo eene vermeerdering van f 5.159. Ook de personeele belasting bracht meer op: Mei 1923 gaf eene opbrengst van f 1.799.678 te boeken, doch de afgelopen maand wees eene opbrengst van f 2.484.501 aan.

Bleef gedurende de eerste vier maanden van het loopende jaar de inkomstenbelasting steeds beneden de ontvangsten in de overeenkomstige maanden van het vorig jaar, in Mei 1924 is eene hoogere opbrengst van f 1.179.336 te constateeren. Bij vergelijking van de ontvangsten uit deze belasting over de eerste vijf maanden van 1923 en 1924 worde er op gewezen, dat de bedragen zich als volgt over de verschillende dienstjaren splitsen:

	Jan. t/m. Mei 1923	Jan. t/m. Mei 1924
1920/21	f 1.611.358	f 473.881
1921/22	„ 11.239.800	„ 2.379.470
1922/23	„ 4.084.860	„ 9.927.429
1923/24	„ 190	„ 35.815.984
1924/25	—	„ 788
Totaal	f 54.936.209	f 48.597.551

Hieruit volgt, dat van de mindere opbrengst van de inkomstenbelasting in de eerste vijf maanden van 1924 in vergelijking met datzelfde tijdvak in 1923, zijnde f 6.338.658, een bedrag van f 6.268.876 op rekening komt van het trage vloeien van de inkomstenbelasting over het loopende dienstjaar.

Wanneer de totaalontvangst uit deze belasting in de eerste vijf maanden van dit jaar wordt vergeleken met $\frac{5}{12}$ der raming, dan blijkt, dat de opbrengst de raming met een bedrag van f 15.264.218 overschrijft. Dit hooge bedrag — een gevolg van het inhalen van achterstand door eene vluggere invordering — heeft tengevolge, dat het totaalcijfer van de opbrengst der middelen in het tijdvak Januari tot en met Mei 1924 op het eerste gezicht in vergelijking met de raming gunstig is te noemen. Neemt men echter bovendien in aanmerking het feit, dat dit hooge cijfer vrijwel hoofdzakelijk aan de ontvangsten uit de inkomstenbelasting is te danken, die grootendeels betaald is van de inkomens in 1922 genoten, dan spreekt het vanzelf, dat de cijfers nog niet tot verheuging behoeven te stemmen.

Evenals de vorige maand geeft ook in de afgelopen maand de dividend- en tantiëmebelasting eene hoogere opbrengst te boeken. In Mei 1924 kwam een bedrag van f 92.045 meer binnen dan in Mei 1923. Echter moet niet uit het oog worden verloren — waarop trouwens reeds de vorige maand werd gewezen — dat de opbrengst ten vorigen jare abnormaal ongunstig was.

In tegenstelling met de vorige maand, toen de

opbrengst der vermogensbelasting vrij gunstig was (een bedrag van f 276.278 kwam meer binnen dan in de overeenkomstige maand van het vorig jaar), bracht dit middel in Mei j.l. een vrij belangrijk bedrag minder op dan in Mei 1923, nl. f 232.522. Hierdoor wordt de voorsprong van de vorige maand weder vrijwel gecompenseerd.

Wat den suikeraccijns betreft, valt te constateeren, dat in de afgelopen maand een aanmerkelijk hoog bedrag nl. f 1.117.796 minder werd ontvangen dan in Mei 1923. In de eerste vijf maanden van dit jaar is eene bate verkregen van f 14,8 miljoen, tegenover eene raming van f 16,6 miljoen. Deze vermindering is wellicht toe te schrijven aan de verwachting van lagere prijzen, waardoor de handel zijne voorraden verkoopt, doch niet aanvult.

Van de overige accijnzen brachten de wijn-, de zout- en de tabaksaccijns respectievelijk f 9.260, f 35.322 en f 348.630 meer op. De hoogere opbrengst van den zout-accijns vindt haar oorzaak in den verminderden invoer van Duitsch geraffineerd zout, waarvan alleen invoerrecht wordt betaald, en vermeerdering van verbruik van veraccijnsd, in het binland geraffineerd, zout. Ten aanzien van de hoogere opbrengst van den tabaksaccijns is op te merken, dat er eenige neiging is tot verhooging der prijzen van tabaksfabrikaten, nu de tabak zoo duur is.

Vóór de invoering van de verhooging van den bieraccijns zijn groote voorraden gemaakt, die thans de opbrengst nog drukken: in de afgelopen maand bedroegen de ontvangsten uit den bieraccijns f 342.956 tegenover f 409.264 in Mei 1923. De vermindering van den geslachtaccijns met f 235.134 staat in verband met de lagere vee prijzen, tengevolge van het heerschen van mond- en klauwzeer.

De gedistilleerdaccijns bracht f 4.431.250 op, tegenover f 4.757.601 in Mei 1923, alzoo eene vermindering van f 326.351, welke een gevolg is van den zeer hoogen accijns en de malaise, waardoor het drankgebruik vermindert. De fraude is vermoedelijk eerder af- dan toegenomen.

Van de middelen, die meer in direct verband staan met het zakenleven, brachten de zegelrechten f 142.512 minder op; de registratierechten namen echter toe met een bedrag van f 518.439.

Van de overige middelen zijn nog te noemen de successierechten, die met f 2.059.360 achteruit gingen, de invoerrechten welke een accres van f 257.992 vertoonden, de statistiekrechten, welke vermeerderden met f 67.883, en de loodsgelden, welke van f 174.618 op f 296.106 kwamen. Eenige herleving van den internationalen handel — waarbij te herinneren is aan de beëindiging van het Ruhrconflict — is misschien oorzaak van de vermeerdering van de ontvangsten uit de drie laatstgenoemde middelen.

De inkomsten ten bate van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 10.180.119 (raming rond f 7.356.000). De oorlogswinstbelasting bracht nog f 120.511 op, zoodat de opbrengst dezer belasting sedert het begin der heffing bedraagt f 792.293.760.

AANTEKENING.

De N.U.M. en de Nederlandsche Bank. — In het nummer van 12 September j.l. van dit weekblad deelde Mr. Vissering o.m. mede, dat tengevolge van usurpeering van macht van de zijde van de N.U.M., de Nederlandsche Bank in het jaar 1921 bij lange na niet in Amerika het bedrag aan goud gerealiseerd heeft, dat zij daarvoor bestemd had. Eenerzijds werd zij daardoor belemmerd in het voeren eener deflatiepolitiek, anderzijds ontgingen haar op deze wijze groote winsten.

De N.U.M. heeft in deze mededeelingen aanleiding gevonden tot het samenstellen van een bijlage bij haar verslag over 1923, welke hieronder volgt.

Met het schrijven van de Directie van de N.U.M. aan de

Directie der Nederlandsche Bank van 15 Juni 1921 werd de aangelegenheid het eerst ter sprake gebracht. Van dit schrijven volgt hieronder het gedeelte, dat op deze zaak betrekking heeft:

„Wij hebben de eer Uw welwillende aandacht voor het navolgende te vragen.

Blijkens de weekstaten der Nederlandsche Bank was haar goudvoorraad in het laatst van Maart en het begin van April met f 25.000.000,— afgenomen, welke vermindering den post muntmateriaal betrof. Later had nog een verdere verschuiving ten bedrage van f 5.000.000,— plaats.

Volgens verschillende courantenberichten zoude dat goud naar het buitenland (Amerika) zijn uitgevoerd en aangezien voor zulken uitvoer onze bemiddeling niet was gevraagd, wendden wij ons tot den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel met de vraag of inderdaad voormelde courantenberichten juist waren.

Wij spraken daarbij het vermoeden uit, dat, bijaldien zulks het geval was, dan blijkbaar, evenals vóór de totstandkoming der Nederlandsche Uitvoermaatschappij, door den Minister van Financiën aan de douanen gelast werd, dien uitvoer zonder consent toe te laten, en wij deelden Zijne Excellentie mede, dat zulk een maatregel — gezien de desbetreffende wetten en besluiten — dan op een vergissing moest berusten, welke voor ons uit een financieel oogpunt allerminst onbetekenende gevolgen medebracht. Haar tevens met ernstigen aandrang verzoekende het daarheen te leiden, dat herhaling voorkomen zou worden en de vergissing in hare gevolgen voor onze vennootschap ongedaan zou worden gemaakt.

Sedert de invoering toch van de wet van 1 September 1917 Stbl. No. 576 en het daarop berustend Koninklijk Besluit van 22 December 1917, Stbl. No. 726, krachtens hetwelk uitvoervergunningen *uitsluitend aan onze Maatschappij* worden verleend, berust de toepassing van de bepalingen omtrent den uitvoer van goederen, waarvoor in 't algemeen een uitvoerverbod geldt, mede bij onze vennootschap.

Slechts zij heeft, behoudens het beroep op voornoemde Minister, geregeld in artikel 2 van voormeld Koninklijk Besluit, in elk bijzonder geval te beoordeelen of een aanvraag om uitvoervergunning zal worden toegestaan en de voorwaarden te bepalen, waaronder consenten voor uitvoer worden verleend.

De aangelegenheid van den gouduitvoer heeft daarenboven sedert Juli 1920 een geheel ander aspect gekregen, doordat wij sindsdien, onder goedkeuring van meervermelden Bewindsman, een belangrijke heffing aan de endosseering van consenten voor zulken uitvoer hebben verbonden, t. w. een heffing van 50 pCt. van de zuivere winst, welke met dien uitvoer wordt gemaakt.

Wij teekenden daarbij reeds aanstonds aan, allerminst over het hoofd te zien, dat de Nederlandsche Bank bij den handel in goud een geheel exceptioneele plaats inneemt, vermits zij daarbij wordt geleid door overwegingen van publiek belang, dat betrokken is bij de beteugeling der wisselkoersen en de handhaving van de waarde van het Nederlandsche geld: Wij zien toch ten volle in, dat de Nederlandsche Bank bij hare werkzaamheden niet in de minste mate behoort te worden belemmerd en deelden den Minister dan ook mede, dat wij ons verplicht zouden rekenen, bij ontvangst van een eventueel verzoek van Uwe zijde om consent voor uitvoer van goud, zooveel zulks aan ons zou liggen, te zorgen dat zoodanig consent U met den meesten spoed — desgewenscht binnen enkele uren — zoude worden uitgereikt.

Blijkens dezer dagen ontvangen missiven van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel werd ons eerder uitgesproken vermoeden bevestigd en werden wij tevens in het bezit gesteld van een hoofdconsent, hetwelk voldoende ruimte biedt, om Uwe Directie, op haar eerste verzoek, aanstonds consenten tot uitvoer van belangrijke hoeveelheden goud te doen geworden.

Omtrent de regeling van een zoo vlot mogelijke uitreiking der aan te vragen consenten zijn wij gaarne bereid met U in overleg te treden.”

Op dit schrijven ontving de N.U.M. nimmer antwoord. Zij vernam eerst weder van de zaak, toen in begin September de Minister van Financiën een schrijven, dat door hem van de Directie der Nederlandsche Bank was ontvangen, in handen stelde van onzen President-Commissaris, met verzoek diens beschouwingen daaromtrent te mogen vernemen.

In bedoeld schrijven betoogde de Directie van de Nederlandsche Bank:

1o. dat de N.U.M. regeling omtrent den uitvoer niet van toepassing was op goud;

2o. dat in elk geval die regeling niet van toepassing was op goud, door de Nederlandsche Bank uitgevoerd, en

3o. dat de Nederlandsche Bank zich onmogelijk kon stellen onder de N.U.M., terwijl aan het slot woordelijk het volgende voorkwam:

„Wij hopen thans aan Uwe Excellentie voldoende inlichtingen te hebben verschaft, doch blijven ons bereid verklaren nog meer details te vermelden, indien die gewenscht mochten zijn. Maar wel moeten wij daartegenover thans bij Uwe Excellentie met de meeste kracht aandringen, dat de Regeering tot een besluit moge komen inzake de opschorting van de ons reeds gegeven vergunning tot verscheping van goud naar New-York. Het ongehoorde feit heeft zich nu reeds voorgedaan, dat gedurende een viertal maanden de goudpolitiek van de Nederlandsche Bank belemmerd is door het uitblijven van de verdere medewerking van de Regeering. Door dit dralen neemt de Regeering een groote verantwoordelijkheid op zich. Gelukkig hebben de omstandigheden nog niet medegebracht, dat ernstig nadeel is ontstaan door deze vertraging in verzending van goud, maar iederen dag kunnen de toestanden zóó veranderen, dat de Nederlandsche Bank in staat moet zijn tot parate handelingen om eventueel goud af te zetten. Het zou inderdaad in hooge mate bedenkelijk zijn, indien de Nederlandsche Bank hierin belemmerd zou worden door oorzaken bij de Regeering liggende.”

Ter voldoening aan het verzoek van den Minister antwoordde de President-Commissaris onder dagteekening van 5 September 1921, dat hij zich niet kon vereenigen met de beschouwingen van de Nederlandsche Bank omtrent punt 1, (De N.U.M. had trouwenis reeds een half jaar lang vele consenten voor den uitvoer van goud met goedvinden van de Regeering uitgegeven) noch met de beschouwingen omtrent punt 2. Met betrekking tot punt 3 schreef de President-Commissaris woordelijk het volgende:

„De President van de Bank betoogt, dat goudexport door de Nederlandsche Bank uitsluitend geschiedt in het algemeen belang en meent, dat het daarom een dwaasheid zoude zijn om, nadat er jarenlang ter zake een aangename (maar uit wettelijk oogpunt niet geheel regelmatige (v. G.) samenwerking met het Departement van Financiën is geweest, nu achterna een beslissenden invloed over het al of niet zenden van goud naar het buitenland in te ruimen *aan een nieuw lichaam*. Naar aanleiding hiervan merk ik op, dat door de Directie van de N.U.M. aan de Bank is medegedeeld, dat de N.U.M. bereid is om haar alle te vragen consenten voor den uitvoer van goud met den meest mogelijken spoed (desnoods binnen een uur na de aanvraag) te verstrekken en dat zij bereids had zorg gedragen, daartoe door voldoende machtigingen van den Minister van Landbouw ook in staat te zijn. Maar gesteld, dat immer de N.U.M.-Directie zich geheel ten onrechte in de goudpolitiek mocht willen gaan mengen door moeilijkheden te maken met het verlenen van consenten, *dan is toch aan die Directie niet de beslissende invloed. Deze is nog steeds*, gelijk reeds sedert 4 Mei 1916 het geval was, *bij den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel*, die ter zake wel niet licht van de adviezen van zijn ambtgenoot van Financiën zal afwijken. *De instelling van de N.U.M. heeft ter zake niets veranderd.*

Er is mitsdien ook niet de minste reden om te vreezen, dat de Nederlandsche Bank ook maar in de minste mate zal worden belemmerd om in zake goudexport alles te doen of te laten wat zij in het algemeen belang noodig acht.

Het betoog omtrent de noodzakelijkheid van volkomen onafhankelijkheid van de Nederlandsche Bank tegenover de Regeering gaat buiten de N.U.M. om, doch opgemerkt zij, dat, wanneer dispensatie voor uitvoer moet worden verleend door den Minister van Financiën, zooals de Bankdirectie aanneemt en goedkeurt, de onafhankelijkheid van de Bank niet beter gewaarborgd is, dan wanneer de Minister van Landbouw den beslissenden invloed heeft.”

Onder dagteekening van 28 September 1921 ontving de N.U.M. van den Minister van Financiën afschrift van zijn missive van gelijken datum aan de Directie van de Nederlandsche Bank, waarin de Minister met betrekking tot de punten 1 en 2 (toepasselijkheid van de N.U.M.-wetgeving op den uitvoer van goud en speciaal op dien uitvoer door de Nederlandsche Bank) geheel de zijde koos van de N.U.M.-Directie en voorts woordelijk het volgende schreef:

„De vorenstaande overwegingen voeren mij tot de conclusie, dat uitvoeren van goud, evenals die van andere goederen, waarvoor een uitvoerverbod geldt, *in eerste instantie onderworpen zijn aan een vergunning van de N.U.M.* Onder deze omstandigheden meen ik goed te doen, thans

niet in te gaan op de beschouwingen Uwer Directie omtrent de voorwaarden, welke de N.U.M. aan hare vergunningen tot uitvoer pleegt te verbinden. De beslissing omtrent de toepassing en handhaving dezer voorwaarden ten opzichte van gouduitvoeren door de Nederlandsche Bank ligt niet in de eerste plaats op het terrein van den Minister van Financiën."

en voorts:

„De tweede opmerking betreft de zinswijze Uwer Directie, dat gedurende een viertal maanden de goudpolitiek der Nederlandsche Bank belemmerd zou zijn door het uitblijven van verdere medewerking der Regeering, welke, naar het oordeel Uwer Directie, een groote verantwoordelijkheid op zich zou nemen."

Ook hier moet een misverstand heerschen, dat thans gelukkig volkomen kan worden opgehelderd. Reeds in haar schrijven van 15 Juni j.l. heeft de Directie der N.U.M. verklaard, dat zij zich verplicht zou rekenen, bij ontvangst van een eventueel verzoek om consent voor den uitvoer van goud, te zorgen, dat zoodanig consent met den meesten spoed — desgewenscht binnen enkele uren — zou worden uitgereikt. Waar Uwe Directie terecht op den voorgrond plaatst, dat de uitvoer van goud vanwege de Nederlandsche Bank uitsluitend in het algemeen belang geschiedt, zou zij zich, naar ik aanneem, door het gerezen geschil niet hebben laten weerhouden om, wanneer zij den uitvoer van goud in het algemeen belang urgent had geacht, onder voorbehoud van alle rechten der Bank, consent bij de N.U.M. aan te vragen.

De N.U.M. zou het consent, ook op deze wijze gevraagd, ongetwijfeld hebben verleend. Immers de President-Commissaris schrijft mij thans, dat „de Bank niets te doen heeft dan onder voorbehoud van al hare rechten en eventuele verplichtingen, consent aan te vragen bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Mocht zoodanige aanvraag inkomen, dan zal dat voorbehoud de Directie van de N.U.M. — naar zij mij machtigt Uwer Excellentie mede te deelen — niet terughouden om het consent met den bereids toegezegden grootst mogelijken spoed te verstrekken, uit den aard der zaak wederom onder voorbehoud van al hare rechten."

Het is mij aangenaam, U deze aan duidelijkheid niets te wenschen latende verklaring over te brengen, welke doet vaststaan, dat wenschelijk geachte gouduitvoer niet op de oplossing van het geschil behoeft te wachten."

In het begin van October had daarop nog een correspondentie plaats tusschen den Minister van Financiën en de N.U.M. over de verduidelijking van de houding van de N.U.M. in zake gouduitvoer, waarvan het gevolg was, dat de Minister van Financiën bij zijn missive van 7 October een afschrift van zijn nader schrijven aan de Directie der Nederlandsche Bank van denzelfden datum ter informatie aan de N.U.M. overlegde, waarvan de inhoud luidde:

„Ten vervolge op mijn schrijven van 28 September j.l. No. 134, Generale Thesaurie, heb ik de eer U mede te deelen, dat volgens van den President-Commissaris der Nederlandsche Uitvoermaatschappij ontvangen inlichtingen, deze instelling bereid is „om aan de Nederlandsche Bank (wanneer zij daartoe aanvraag doet onder voorbehoud van hare rechten en verplichtingen) consent voor den uitvoer van goud uit te reiken, zonder dat de verschuldigde heffing is betaald of een verbintenis tot betaling daarvan is aangegaan, met dien verstande echter „dat op het consent zal worden gesteld, dat de endosseering door de Nederlandsche Uitvoermaatschappij plaats had onder voorbehoud van al hare rechten ter zake betreffende toepassing van de gebruikelijke voorwaarden, „aan de endosseering van consenten voor goud verbonden, „welk voorbehoud door gebruikmaking van dit consent „geacht zal worden door den geëndosseerde te zijn erkend."

Als toelichting schrijft de President-Commissaris nog het volgende:

„De bedoeling is natuurlijk niet: dat de Nederlandsche Bank door gebruikmaking van het consent het recht van de Nederlandsche Uitvoermaatschappij erkent, om zich met de zaak te bemoeien of wel om aan het endossement de gebruikelijke voorwaarden te verbinden, doch uitsluitend: dat de Nederlandsche Bank erkent, dat, door het endosseeren en uitreiken zonder dat door de Nederlandsche Uitvoermaatschappij betaling (of het aangaan van een verplichting tot betaling) van de Bank is gevorderd en verkregen, het geschil, of er voor gouduitvoer een consent van de Nederlandsche Uitvoermaatschappij noodig is, en zoo ja, of ook door de Nederlandsche Bank voor zoodanig consent de gebruikelijke heffing moet worden betaald, niet is beslist (ook niet voor de partij waar-

„op het consent betrekking heeft) doch alsnog door de bevoegde macht ZAL MOETEN WORDEN BESLIST en „dat de Bankdirectie tot het verkrijgen van zoodanige beslissing zal medewerken en zich naar een eventuele beslissing zal gedragen."

Volledigheidshalve meende ik U dit nog te moeten melden."

Het begeleidend schrijven van den Minister aan den President-Commissaris luidde:

„Ten vervolge op mijn schrijven van 28 September 1921, No. 134, Generale Thesaurie, heb ik de eer U hierbij te doen toekomen een afschrift van mijn onder dagteekening en nummer dezes tot de Directie der Nederlandsche Bank gericht brief."

Op de in dien brief behandelde aangelegenheid had laatstelijk betrekking Uw schrijven van 5 October 1921. Ik waardeer de tegemoetkomende houding, die uit dat schrijven blijkt."

Uit het bovenstaande blijkt ten volle, dat er van machtsusurpatie van de zijde van de N.U.M. allerminst sprake is geweest, dat integendeel de N.U.M.-Directie de bestaande regeling heeft toegepast in volledige overeenstemming met de Regeering. In het schrijven van de Bankdirectie van 29 Augustus wordt trouwens door deze zelf alle aansprakelijkheid voor schade op de Regeering geworpen (met bijvoeging, dat er tot dien datum geen schade geleden was).

Gelijk reeds in het verslag van de N.U.M. over 1922 werd vermeld, heeft de Directie van de N.U.M. half Januari 1922 van den Minister van Financiën vernomen, dat door de Regeering met de Nederlandsche Bank was overeengekomen, dat de Nederlandsche Bank buiten de N.U.M.-competentie zoude worden gesteld, mits de winst, welke door de Bank op uitgevoerd goud mocht worden gemaakt, zolang de N.U.M. zou bestaan, in een bijzondere reserve zoude worden geplaatst, waarover niet dan met medewerking van den Minister van Financiën zou kunnen worden beschikt. Die uitzonderingspositie van de Bank werd tot stand gebracht bij een beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, genomen op 6 Februari 1922, waarbij een algemeene dispensatie werd verleend voor den uitvoer van goud, voorzover deze door de Nederlandsche Bank mocht plaats hebben, en in de gevallen, waarin de Minister van Financiën daartegen geen bezwaar heeft.

ONTVANGEN:

Lezingen over Surinaamsche Problemen door S. Beck: V. Landbouwbedrijfsvorm en Landbouwopleiding. Paramaribo, 1924. G. Kersten & Co.

Bevrijding van vreemde Suggestie of De Opvoeding van jonge Volkeren (Denkbeelden over sociale paedagogie en staatkundige evolutie in de koloniale politiek) door Internatus. Amsterdam, 1924. Swets en Zeitlinger.

Réconstruction Financière de la Hongrie. Supplément du Résumé Mensuel des Travaux de la Société des Nations. Genève, Mai 1924.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — Tübingen, Maart 1924.

Prof. A. Tschayanoff, Zur Frage einer Theorie der nichtkapitalistischen Wirtschaftssysteme; Dr. K. Loewenstein, Zur Soziologie der parlamentarischen Repräsentation in England nach der grossen Reform: Das Zeitalter der Parlamentssouveränität (1832 bis 1867); Prof. Dr. W. Mildschuh, Kreditinflation und Geldtheorie I; Prof. Dr. K. Vorländer, Katholizismus und Sozialismus.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, April 1924.

bevat o.a.:

F. van Meurs, Bedrijfsorganisatie en medezeggenschap, III (slot); E. van Hinte, Oud en nieuw giro.

Idem. — Amsterdam, Mei 1924.

bevat o.a.:

Mr. P. J. Troelstra, Garantieverdragen; W. van der Sluis, De katoennijverheid in Twente, III; C. E. Huic-

mans, De poenale sanctie; *Meyer de Vries*, Russische wetgeving.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, April 1924.

H. Bourgin, Remarques sur l'utilisation des statistiques nationales et régionales (1789—1835); *Yves-Guyot*, La valeur et les prix; *L. March*, La XVe session de l'Institut international de Statistique (Bruxelles, 1—6 octobre 1923).

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 April 1924.

Prof. Dr. H. Blink, Rusland als landbouwproductieland; *G. de Clercq*, De ontwikkeling der Nederlandse industrie.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Februari 1924.

Evert Adriaan Anthonie van Heekeren†; *G. Nijpels*, Bij het aanvaarden van mijn taak; *J. J. Paerels*, Overzicht over de cultuur van vezelstofplanten in Nederlandsch-Indië; Tafelrede uitgesproken door Z.H. den Sultan van Boeloengan; *Mr. G. D. Willinck*, De circulatie in Nederlandsch Oost-Indië; *Dr. J. van Hoorn*, Het evenwicht der wisselkoersen; *J. van Roon*, Het topografisch moment.

Idem. — Amsterdam, 1 Maart 1924.

J. Oudemans, De Indische grooten in Nederland, bij gelegenheid der Jubileumfeesten; *Mr. J. J. van Bolhuis*, Indië en de Ned. volksvertegenwoordiging; *E. L. K. Schmülling*, De huidige stand der verplichte diensten in Ned.-Indië, n.l. Buitengewesten en Java.

Idem. — Amsterdam, 1 April 1924.

S. Kalff, Goud-exploitatie op Java; *C. P. J. Blok*, Pangeran Adipati Anom Amangkoenogoro Soedibio Rodjopoetro Narendro Mataram in Nederland Sept. 1919—Dec. 1920; *J. van Roon*, Een bemiddelingsvoorstel; *Prof. Dr. J. A. Veraart*, De Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton; *Mr. J. J. van Bolhuis*, Indië en de Ned. volksvertegenwoordiging.

Idem. — Amsterdam, 1 Mei 1924.

W. de Cock Buning, Het belang van Ned.-Indië bij de jaarbeurzen; *H. R. Rookmaker*, Oude en nieuwe toestanden in het voormalige vorstendom Bone; *Mr. J. J. van Bolhuis*, Indië en de Ned. volksvertegenwoordiging.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, Februari 1924.

A. F. Verhoeff, De inrichting der Indische begroting; *Dr. B. Schrieke*, Indisch universitair onderwijs in den bezuinigingsdienst; *Mr. Dr. H. Westra*, De wettelijke grondslagen der Indische provincie; *Dr. J. Kuiper*, Vijf jaren decentralisatie in een kleine gemeente.

The American Journal of International Law. — Concord, N.H., April 1924.

Ch. E. Hughes, Recent questions and negotiations; *S. A. Korff*, An introduction to the history of international law; *J. B. Scott*, The codification of international law; *Q. Wright*, The opium question.

Revue générale de Droit International Public. — Parijs, Jan.—Apr. 1924.

N. Politis, Les repréailles entre États membres de la Société des Nations; *E. Giraud*, Le droit des nationalités. Sa valeur, son application; *C. G. Tenekides*, Le statut des minorités et l'échange obligatoire des populations gréco-turcs; *J. Blociszewski*, La restauration de la Pologne et la diplomatie européenne.

Bulletin de l'Institut Intermédiaire International. — Haarlem, 's-Gravenhage, April 1924.

Traité de commerce et de navigation entre l'Italie et l'Union des Républiques Sovietistes Socialistes (du 7 février 1924); Convention douanière entre l'Italie et l'Union des Républiques Sovietistes Socialistes (du

7 février 1924); Convention du 15 juillet 1914 pour l'établissement de règles uniformes pour la reconnaissance réciproque des poinçons officiels d'épreuves d'armes à feu; Chronique des faits et événements d'importance internationale; L'application du traité de paix avec l'Allemagne; Dispositions concernant l'exécution des traités de paix; La Société des Nations; Aperçu de la jurisprudence en matière de droit international.

De Gids. — Amsterdam, 1 Mei 1924.

bevat o.a.:

Dr. J. Huizinga, Engelschen en Nederlanders in Shakespeare's tijd, I.

Onze Eeuw. — Haarlem, Mei 1924.

bevat o.a.:

Ph. Kohnstamm, De toekomst van Indië; *Dr. L. M. Rollin Couquerque*, Evolutie in ons strafproces.

Vragen des Tijds. — Haarlem, April 1924.

bevat o.a.:

S. Ritsema van Eck, Mr. C. van Vollenhoven over de „vinding-Ritsema van Eck”; *G. J. W. Putman Cramer*, De nieuwe vlootwet; *Mr. Dr. A. Spanjer*, Staatsmonopolie of particulier initiatief?

Idem. — Haarlem, Mei 1924.

bevat o.a.:

Mr. H. J. Bool, De poenale sanctie in den Volksraad; *Dr. R. T. A. Mees*, De techniek: tijdsbeeld of eeuwigheidsvorm? *B. M. Telders*, Het waarborgverdrag van Robert Cecil.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Mei 1924		Mei 1923	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	63.466	f 2.301.534.000	58.731	f 1.631.962.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	44.036	„ 2.043.515.000	34.705	„ 1.309.513.000
	9.817	„ 11.313.000	4.093	„ 6.274.000

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	November 1923		December 1923	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald: in contanten.. door overschrijving 1)	36308	f 17.097.799	32513	f 15.459.813
Particuliere rekeninghoud. Saldo te goed part. rek. ult. Deposito's voor een jaar vast.	117074	„ 78.849.320	113640	„ 83.722.224
	20677 ^{a)}	„ 38.367.190	20916 ^{a)}	„ 33.641.835
	—	„ 20.116.908	—	„ 19.464.027
	2264	„ 7.711.400	2269 ^{a)}	„ 7.639.400

1) Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde f 8.423.603,90 en f 25.535.519,66 per maand.

a) Aantal.

PRODUCTIE DER STEENKOLENMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

	1 Mei 1924	1 Juni 1924	1 Juni 1923
Aant. arbeiders bovengronds.	7.917	7.964	7.723
„ „ ondergronds.	21.471	21.561	20.013
Totaal	29.388	29.525	27.736
	April 1924	Mei 1924	Mei 1923
Netto productie in tonnen van 1000 KG. over de maand:	507.816	522.341	413.515
waarvan kolenslik	31.213	24.909	30.010
Aantal normale werkdagen gedurende de maand:	25	26	25

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Gulden).

	Mei 1924	Sedert 1 Januari 1924	Overeen- komstige periode 1923
Directe belastingen.			
Grondbelasting	2.293.445	6.819.102	5.741.623
Personeele belasting ..	2.484.501	4.892.401	4.471.867
Inkomstenbelasting ..	12.817.695	48.597.551	54.936.209
Dividend- en tantiëme- belasting	826.466	2.780.981	5.637.640
Vermogensbelasting ..	767.922	5.266.697	5.347.623
Accijnzen.			
Suiker	2.296.723	14.851.017	16.908.239
Wijn	63.062	743.442	634.678
Gedistilleerd	4.431.250	19.700.413	20.893.713
Zout	142.030	626.459	615.974
Bier	342.956	1.906.361	1.805.777
Geslacht	749.779	3.800.604	4.312.363
Tabak	1.487.407	6.694.761	7.276.114
Belast. op speelkaarten	6.027	53.719	41.957
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.382.591 ^a	7.920.165 ^a	7.414.629
Registratierechten	2.212.272	10.104.363	7.718.875
Successierechten	3.524.363	19.234.504	20.005.874
Invoerrechten.			
Gouden en zilver. werken			
Belasting	74.690	374.879	391.956
Essaailoon	81	467	430
Statistiekrecht			
	337.966	1.724.592	1.418.123
Mijnen			
	147.917	330.469	298.867
Domeinen			
	341.721	1.058.718	1.057.305
Staatsloterij			
	16.957	238.019	240.349
Jacht en visscherij			
	1.337	2.664	1.990
Loodsgelden			
	296.106	1.400.384	1.144.191
Totaal	39.995.268	174.424.548	182.923.737

¹⁾ Hieronder begrepen f 227.504 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ Idem f 1.619.538. ³⁾ Idem f 1.449.977.

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN-
GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Mei 1924	Sedert 1 Januari 1924
Verdedigingsbelasting Ia	230.302	1.546.758
Verdedigingsbelasting Ib	678.359	4.817.875
Verdedigingsbelasting II	3.383.903	13.368.704
	4.292.564	19.733.337
Oorlogswinstbelasting	120.511	896.979

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Mei 1924	Sedert 1 Januari 1924	Overeen- komstige periode 1923
Directe belastingen.			
Grondbelasting	459.890	1.369.366	1.153.602
Personeele belasting ..	462.408	1.000.025	927.739
Inkomstenbelasting ..	3.564.027	13.985.596	15.533.618
Vermogensbelasting ..	193.027	1.292.746	1.336.229
Dividend- en tantiëme- belasting	272.734	917.724	1.860.421
Accijnzen.			
Suiker	459.345	2.970.203	3.381.648
Wijn	12.612	148.688	126.936
Gedist. (binn.- en buitl.)	443.125	1.970.041	2.089.371
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	20.388	145.593	132.562
Totaal	5.887.555	23.799.984	26.542.126

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-,
PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENS-
BELASTING SEDERT 1 JANUARI 1924.

Dienstjaren.	Grond- belasting	Personeele belasting	Inkomsten- belasting	Vermogens- belasting
1919/20	—	—	—	172
1920/21	—	—	473.881	1.043
1921/22	5.792	99.772	2.379.470	9.998
1922/23	62.615	614.786	9.927.429	62.366
1923/24	2.763.800	1.900.187	35.815.983	5.193.059
1924/25	3.986.895	2.277.656	788	59
Totalen ...	6.819.102	4.892.401	48.597.551	5.266.697

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 5 24 Jan. '24	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Bk. Vrsch. in R.C. 6 24 Jan. '24	Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 10 29 Dec. '23	slowakijë... 6 27 Mei '24
Bank v. Frankrijk 6 17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk 12 4 Juni '24
Belgische Nat. Bnk. 6 14 Feb. '24	Hong. Bank.. 18 5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y. 3 11 Juni '24	Bank v. Italië. 5 11 Juli '22
Bank van Spanje... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
21 Juni '24	3 1/8	3 1/2	3-1/16	—	—	2-1/8
16-21 J. '24	3 3/4 - 1/16	3	2 1/8 - 3 1/16	—	—	2-1/8
9-14 " '24	3 3/8 - 1/2	2 1/2 - 3	2 1/8 - 3	—	—	2-1/8
2-7 " '24	—	2 1/2 - 3 1/4	2 1/8 - 3 1/16	—	—	2 1/2 - 3 1/4
18-23 J. '23	3 3/4	3 1/4 - 4 1/4	2 1/16 - 1 8/16	—	—	5-3/8
19-24 J. '24	3 3/4 - 3/8	3 - 3/4	2 1/8 - 1/2	—	—	2 1/4 - 5 1/4
20-24 Jli '14	3 1/8 - 1/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/16 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/2

¹⁾ Noteering van 19 Juni. ²⁾ idem van 20 Juni.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was aanvankelijk nogal aangeboden, zodat de koers weder afbrokkelde. Vrijdagochtend trad echter plotseling een groote vraag in, waardoor een snelle stijging van 4 à 5 cent ontstond. Deze stijging was echter slechts van korten duur, want daarna werd weder tot 11,57 à 11,58 afgedaan. Francs waren Maandag sterk gevraagd, waardoor de koers nog een 40 à 50 cents opliep. Den volgende dag was het aanbod echter weder overheerschend en daalde de koers snel tot ca. 14,15. Eenige geringe steun deed een herstel tot ca. 14,40 ontstaan, op welk punt de koers verder vrijwel bleef hangen. België volgde getrouw. In de andere wisselkoersen waren de bewegingen zeer gering en ook de omzetten bleven van geringe beteekenis. Alleen Batavia trok iets aan, na 96 latend, was aan het einde der week niet onder 96 3/8 te verkrijgen.

24 Juni 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ^{*)}	Berlijn ^{*)}	Weenen ^{*)}	Parijs ^{*)}	Brussel ^{**)}	New York ^{**)}
16 Juni 1924	11.57	0.00064	0.0037 3/4	14.92 1/2	12.90	2.67 1/8
17 " 1924	11.54 1/2	0.00063 1/2	0.0037 3/4	14.35	12.55	2.67 1/8
18 " 1924	11.54 1/2	0.00063 1/2	0.0037 1/4	14.35	12.46	2.67 1/8
19 " 1924	11.55 3/4	0.00063 1/2	0.0037 3/4	14.42 1/2	12.48 1/2	2.67 1/8
20 " 1924	11.59 1/2	0.00063 1/2	0.0037 3/8	14.42 1/2	12.56	2.66 3/8
21 " 1924	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. ¹⁾	11.53 1/2	0.00063 1/2	0.0037 3/8	14.15	12.32 1/2	2.66 1/2
Hoogste " " ¹⁾	11.60 1/2	0.00064 1/2	0.0038	14.95	13. —	2.68
13 Juni 1924	11.55 1/2	0.00063 1/2	0.0037 3/4	14.45	12.23	2.67 5/8
6 " 1924	11.52 1/2	0.00063 1/2	0.0037 3/8	13.45	11.73	2.67 1/8
Muntpariteit	12.10	59.26 ⁵⁾	50.41	48. —	48. —	2.48 3/4

^{*)} Noteering te Amsterdam. ^{**)} Noteering te Rotterdam.¹⁾ Particuliere opgave.²⁾ 0,00063 1/2 / 16.⁴⁾ Gulden per milliard Mark. ⁵⁾ Gulden per 100 Mark.

Data	Stock- holm ^{*)}	Kopen- hagen ^{*)}	Chris- tiana ^{*)}	Zwit- serland ^{*)}	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
16 Juni 1924	71.15	45.25	36.15	47.32 1/2	36.05	95 7/8 - 96
17 " 1924	70.90	45.10	36.10	47.25	35.80	95 7/8 - 96 1/8
18 " 1924	71.05	45.07 1/2	36. —	47.22 1/2	35.75	96 - 96 1/4
19 " 1924	71.02 1/2	45.02 1/2	36. —	47.22 1/2	35.75	96 - 96 1/4
20 " 1924	71.02 1/2	45.10	36.10	47.35	35.80	96 - 96 1/8
21 " 1924	—	—	—	—	35.80	96 1/8 - 1/16
L'ste d. w. ¹⁾	70.85	44.90	35.90	47.15	35.60	95 7/8
H'ste " " ¹⁾	71.20	45.30	36.25	47.40	36.15	96 7/16
13 Juni 1924	71.05	45.10	36.10	47.15	35.95 ²⁾	96
6 " 1924	70.85	44.95	36.15	47. —	36. — ³⁾	96
Muntpariteit	66.87	66.67	66.67	48. —	48. —	96 1/8

^{*)} Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave.²⁾ Noteering van 14 Juni. ³⁾ Idem van 7 Juni.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
21 Juni 1924	4.33.12	5.41	0.000237/8	37.44
Laagste d. week	4.32.25	5.35	0.000237/8	37.38½
Hoogste „ „	4.33.87	5.54	0.000237/8	37.45
14 Juni 1924	4.32.—	5.41	0.000237/8	37.38
7 „ 1924	4.31.12	5.11	0.000237/8	37.41
Muntpariteit..	4.86.67	19.30	23.81¼ 1)	40¼/16

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	7 Juni 1924	14 Juni 1924	16;21 Juni '24 Laagste/Hoogste	21 Juni 1924
Alexandrië ...	Piast. p. £	9715/32	9715/32	9715/32	9715/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/107/8	1/107/8	1/10	1/10¾
B. Aires 1) ...	d. p. \$	41¼	41¼/16	407/8	417/32
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/481/32	1/5	1/481/32	1/51/16
Constantin ...	Piast. p. £	837½	835	835	845
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/481/32	2/415/16	2/315/16	2/51/8
Lissabon 1) ...	d. per Mil.	19/16	19/16	1¾	19/16
Madrid ...	Peset. p. £	32.01	32.03	32.01	32.40
Mexico ...	d. per \$	29.50	29.50	29	29¾
Montevideo 1)	id.	439/32	433/8	407/8	43¾
Montreal ...	\$ per £	4.381/8	4.39	4.39	4.42¾
Praag ...	Kr. p. £	147¾	147½	146¼	147¾
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	61/32	515/16	529/32	61/16
Rome ...	Lires p. £	991/8	991/8	99¼	101½
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/41/8	3/37/8	3/3¾	3/4¾
Singapore ...	id. p. \$	2/331/32	2/4	2/315/16	2/41/32
Valparaiso *)	peso p. £	40.20	39.80	39.90	40.30
Yokohama ..	Sh. p. yen	1/10¼	1/10¾	1/10¾	1/10¾

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen N. York		te Londen N. York	
21 Juni 1924	34¼/8 67	23 Juni 1923	315/16 64¼
14 „ 1924	3415/16 66¾	24 Juni 1922	357/8 701/8
7 „ 1924	351/16 67	20 Juli 1914	2415/16 541/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 23 Juni 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 57.022.422,37 B.-bk. „ 28.196.355,93 Ag.sch. „ 52.749.262,31	f 137.968.040,61
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	—
Idem eigen portef. „	f 95.078.687,—	„
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	„	95 078.687,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 37.129.740,43 B.-bk. „ 12.146.392,52 Ag.sch. „ 93.079.628,54	f 142.355.761,49
Op Effecten. „	f 122.960.246,35	„
Op Goederen en Spec. „	f 19.395.515,14	„ 142.355.761,49
Voorschotten a. h. Rijk	„	—
Munt en Muntmateriaal	„	—
Munt, Goud	f 56.241.090,—	„
Muntmat., Goud	f 475.269.922,97	„
	f 531.511.012,97	„
Munt, Zilver, enz.	f 10.340.239,37	„
Muntmat., Zilver	„	541.851.252,34
Effecten	„	—
Bel. v. h. Res. fonds .	f 5.639.378,37	„
id. van 1/5 v. h. kapit. „	f 3.984.548,68	„ 9.623.927,05
Geb. en Meub. der Bank	„	5.212.500,—
Diverse rekeningen	„	101.146.145,75
	f 1.033.236.314,24	„
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	„
Reservefonds	„ 5.655.237,53	„
Bijzondere reserve	„ 8.235.000,—	„
Bankbiljetten in omloop	„ 946.109.595,—	„
Bankassignatiën in omloop	„ 1.470.028,34	„
Rek.-Cour. { Het Rijk f 4.812.429,45	„	46.855.683,01
saldo's: { Anderen „ 42.043.253,56	„	4.910.770,36
Diverse rekeningen	„	f 1.033.236.314,24
Beschikbaar metaalsaldo	f 342.365.438,12	„
Op de basis van 2/5 metaaldekking	„ 143.478.276,85	„
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	„ 1.631.827.190,—	„

NED. BANK 23 Juni 1924 (vervolg).

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Ander opeisch. schulden	Beschikb. Metaal- saldo	Dek- kings- perc.
23 Juni '24	531.511	10.340	946.110	48.326	342.365	55
16 „ '24	531.408	9.966	960.091	51.455	338.569	54
10 „ '24	531.408	9.581	974.193	40.610	337.532	53
2 „ '24	531.408	9.648	992.591	40.088	334.036	52
26 Mei '24	531.408	9.919	968.918	60.539	334.940	53
19 „ '24	531.407	9.713	986.956	83.192	326.594	51
25 Juni '23	581.791	10.538	910.631	54.660	398.575	61
26 Juni '22	605.890	7.540	959.192	47.630	411.390	61
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto	Hiervan Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buiten- land	Diverse reke- ningen 2)
23 Juni 1923	137.968	—	142.356	95.079	101.146
16 „ 1924	156.019	—	140.240	93.062	111.747
10 „ 1924	158.553	—	139.931	93.758	118.200
2 Juni 1924	156.085	—	157.028	92.094	126.075
26 Mei 1924	174.687	13.000	142.202	94.363	117.519
19 „ 1924	212.094	47.000	140.629	33.371	184.249
25 Juni 1923	154.715	—	157.454	51.571	40.238
26 Juni 1922	176.417	—	100.968	93.231	36.103
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	16 Juni 1924	23 Juni 1924
dat uitstonden		
aan schatkistpromessen waarv. direct bij Ned. Bk.	f 214.000.000,—	f 207.270.000,—
aan schatkistbiljetten	„ 194.866.000,— 1)	„ 194.866.000,— 1)
aan zilverbons	„ 29.948.243,—	„ 29.333.960,—
Tegoe v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist. „	„ 106.558.196,53½	„ 106.558.196,53½
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 121.633.449,38	„ 112.902.116,32
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	„ 30 April 1924 77.776.164,57½	„ 31 Mei 1924 56.003.386,88½
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	„ 16 Juni 1924 114.391.321,68½	„ 23 Juni 1924 115.952.056,61½

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	14 Juni 1924	21 Juni 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 107.496.834,74	f 96.697.539,57
Ind. Schatk.prom. in oml.	„ 102.400.000,—	„ 102.400.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 2.000.000,—	„ 9.200.000,—
Muntbiljetten in omloop.	„ 42.000.000,—	„ 41.800.000,—

1) Tegoe v. Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Ander opeisch. schulden	Beschikb. metaal- saldo
21 Juni 1924	206.500	253.500	65.980	142.604	
14 „ 1924	211.250	257.000	62.420	147.366	
7 „ 1924	211.500	258.000	76.500	144.600	
17 Mei 1924	148.532	64.406	260.719	76.310	146.215
10 „ 1924	148.721	64.597	264.710	76.315	145.737
23 Juni 1923	156.071	61.372	264.468	80.852	149.009
24 Juni 1922	149.961	48.369	264.572	68.995	132.272
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Belee- ningen	Voor- schotten afh. Gou- vernem.	Diverse reke- ningen 1)	Dek- kings- percen- tage
21 Juni 1924	133.480	—	9.200	***	65	
14 „ 1924	130.590	—	2.000	***	66	
7 „ 1924	146.200	—	27.200	***	63	
17 Mei 1924	35.397	14.817	54.646	28.465	16.583	63
10 „ 1924	35.422	15.084	56.908	31.904	14.987	62
23 Juni 1923	35.760	28.338	65.795	5.424	19.813	63
24 Juni 1922	34.309	23.206	73.073	9.216	23.070	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/5 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Disconto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen ¹⁾	Diverse rekeningen ²⁾
1 Mei 1924	610	1.216	88	274	776	135
1 April 1924	601	1.283	89	269	701	78
1 Maart 1924	685	1.332	83	227	722	78
1 Februari 1924	690	1.195	82	237	821	237
1 Januari 1924	697	1.198	81	231	828	249
1 Mei 1923	664	1.281	127	373	721	208

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Sluitpost der passiva.**BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.****BANK VAN ENGELAND.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
18 Juni 1924	128.235	125.487	291.808	27.000	247.970
11 " 1924	128.213	126.136	293.958	27.000	249.923
4 " 1924	128.186	126.578	289.924	27.000	245.720
28 Mei 1924	128.185	125.732	286.075	27.000	241.643
20 Juni 1923	127.538	123.741	286.458	27.000	242.033
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
18 Juni '24	48.667	71.224	11.329	113.236	22.498	18,06
11 " '24	58.917	70.052	10.747	122.256	21.827	16,41
4 " '24	65.082	69.933	10.788	127.803	21.358	15,41
28 Mei '24	42.332	73.302	15.490	104.551	22.203	18,49
20 Juni '23	45.359	71.177	16.982	105.255	23.548	19,26
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ¹⁾ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.**DUITSCHER RIJKBANK.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens kassenscheine, in milliardien (duizenden biljoenen) Mark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. Buitt. circ.bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²⁾
14 Juni '24	0,461	0,448	0,016	849	923.583	0,09
7 " '24	0,455	0,442	0,016	864	954.249	0,09
31 Mei '24	0,448	0,426	0,016	982	926.874	0,11
23 " '24	0,449	0,426	0,016	1.083	749.338	0,14
15 Juni '23	17,6	0,757	0,180	2,160 ⁴⁾	10,905 ⁴⁾	20
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ⁵⁾	1,9 ⁵⁾	93

Data als boven.	Wissels			Renten-bank-scheine	Rek. Courant ⁶⁾	Darl. kas-sensch. Tot. uitgegeven
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier			
1.954.048	1.954.048	—	413.323	1.587.289	0.850	
1.952.925	1.952.925	—	333.973	1.313.497	0.900	
1.954.930	1.954.930	—	312.836	1.279.558	1.000	
1.948.698	1.948.698	—	390.526	1.533.135	1.100	
15,461 ⁴⁾	5,034 ⁴⁾	10,427 ⁴⁾	—	6,142 ⁴⁾	2,172 ⁴⁾	
0,751 ⁵⁾	0,751 ⁵⁾	—	—	0,944 ⁵⁾	—	

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³⁾ In milliardien. ⁴⁾ In biljoenen. ⁵⁾ Waarv. in Rentenmark, uitgedrukt in papierm. op billiard; op 23 Mei 1.131.056 bill.; op 31 Mei 1.137.063 bill.; op 7 Juni 1.131.571 bill.; op 14 Juni 1.111.364 bill. ⁶⁾ Idem: op 23 Mei 540.098 bill.; op 31 Mei 475.103 bill.; op 7 Juni 467.937 bill.; op 14 Juni 585.669 bill.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitent.	Zilver	Te goed in het Buitentland	Buit. gew. voorsch. afd. Staat
19 Juni '24	5.543.077	1.864.321	299.615	570.067	23.000.000
12 " '24	5.543.040	1.864.321	299.524	570.211	23.000.000
5 " '24	5.542.973	1.864.321	299.386	570.198	23.000.000
21 Juni '23	5.537.696	1.864.345	292.805	569.939	23.100.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Beleen-ingen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
3.704.191	9.256	2.681.041	39.742.874	2.002.904	18.333	
3.726.544	9.296	2.732.521	39.896.672	1.920.239	15.414	
4.990.697	9.544	2.606.895	39.965.821	2.028.756	13.083	
2.159.143	19.858	2.126.045	36.621.812	2.035.705	21.043	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buit.l. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partit.
19 Juni '24	355.049	84.653	480.000	1695.198	7.519.789	230.263
12 " '24	355.521	84.653	480.000	1718.902	7.604.100	159.650
5 " '24	355.577	84.653	480.000	1807.810	7.637.507	114.408
28 Mei '24	356.254	84.653	480.000	1713.572	7.619.650	205.252
21 Juni '23	348.127	84.653	480.000	980.071	6.669.300	142.804

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.**FEDERAL RESERVE BANKS.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
4 Juni '24	3.125.092	2.137.572	—	99.827	1.884.039
28 Mei '24	3.117.813	2.150.328	—	96.461	1.891.147
21 " '24	3.138.166	2.149.556	—	101.819	1.886.429
14 " '24	3.138.476	2.171.123	—	102.810	1.911.875
6 Juni '23	3.113.666	2.089.687	—	84.552	2.250.213

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
4 Juni '24	457.052	2.041.134	111.456	79,6	82,2
28 Mei '24	516.360	1.997.440	111.493	80,1	82,7
21 " '24	470.307	1.985.334	111.378	81,1	83,7
14 " '24	486.542	1.994.934	111.369	80,3	83,0
6 Juni '23	983.155	1.976.029	109.363	73,7	75,7

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
28 Mei '24	749	16.610.180	1.446.754	15.814.878	4.322.630
21 " '24	749	16.600.756	1.452.798	15.836.139	4.315.506
14 " '24	751	16.707.217	1.449.481	15.982.406	4.303.735
7 " '24	752	16.663.857	1.459.466	15.883.584	4.300.615
29 Mei '23	774	16.489.741	1.385.551	15.368.404	4.004.052

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANKSTATEN,

KWARTAALSGEWIJZE OPGENOMEN.

I. BANK VAN SPANJE.

(In millioenen Peseta's.)

Data	Goud	Zilver	Staats-fond-sen ¹⁾	Dis-conto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
7 Juni 1924..	2533,6	656,9	687,3	2105,6	4377,0	943,2
24 Mei 1924..	2532,1	661,0	709,7	2077,7	4338,7	925,6
17 " 1924..	2532,2	656,3	***	2318,0	4369,0	942,5
10 " 1924..	2531,6	655,4	711,1	2179,2	4389,2	943,8
3 " 1924..	2530,5	657,9	719,5	2172,3	4361,5	935,9
26 April 1924..	2530,2	659,2	***	2398,5	4336,7	940,4
19 " 1924..	2529,4	653,6	796,5	2185,9	4367,3	984,0
12 " 1924..	2528,9	654,4	716,5	1990,6	4385,7	1002,4
5 " 1924..	2528,5	656,1	718,1	1984,1	4396,6	1014,1
29 Maart 1924..	2528,3	659,5	754,6	1908,6	4322,3	1020,9
22 " 1924..	2528,3	656,9	714,5	1958,4	4322,6	980,6
15 " 1924..	2528,3	654,9	737,4	1960,3	4342,6	1003,3
9 Juni 1923..	2525,7	661,1	774,1	1829,9	4134,4	936,5
10 Juni 1922..	2525,7	640,7	849,8	1961,7	4186,9	1170,6
24 Juli 1914..	543,5	726,8	494,4	783,8	1919,0	497,9

¹⁾ Inclusief de schuld van de schatkist in rek.-crt.

II. ZWITSERSCHE NATIONALE BANK.

(In millioenen Francs.)

Data	Goud	Zilver	Darlehens-kassenscheine	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
14 Juni 1924..	518,6	100,2	10,5	303,3	823,7	102,9
7 " 1924..	518,9	100,5	10,5	330,9	848,0	99,0
31 Mei 1924..	530,0	97,8	10,5	332,3	877,2	89,1
23 " 1924..	530,1	98,1	10,5	355,7	832,6	151,2
15 " 1924..	531,0	97,3	11,0	360,6	842,5	157,9
7 " 1924..	531,1	96,7	11,0	378,4	863,1	142,6
30 Apr. 1924..	536,3	96,6	11,0	361,4	885,5	111,7
23 " 1924..	536,3	96,4	11,6	309,3	836,5	102,9
15 " 1924..	536,3	96,4	11,6	309,1	844,2	103,1
7 " 1924..	536,3	95,4	11,6	339,2	870,7	97,1
31 Mrt. 1924..	536,2	94,5	11,7	308,2	900,9	51,4
22 " 1924..	536,3	94,7	11,9	284,1	838,8	67,1
15 Juni 1923..	537,0	102,6	30,7	301,3	833,3	150,6
15 Juni 1922..	541,6	107,0	13,6	311,3	733,0	244,0
23 Juli 1914..	180,1	18,9	—	107,8	267,9	105,2

III. NATIONALE BANK VAN DENEMARKEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Zilver	Vorderingen op het buitenl.	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
31 Mei 1924..	209,6	16,2	21,7	480,0	481,0	69,3
30 Apr. 1924..	209,6	14,3	23,7	472,5	468,8	62,0
31 Mrt. 1924..	209,6	13,3	24,6	468,8	462,6	73,2
31 Mei 1923..	228,2	3,5	3,7	375,2	456,3	47,9
31 Mei 1922..	228,3	4,0	16,2	420,2	438,7	113,8
30 Juni 1914..	75,6	6,6	19,8	95,6	159,8	4,8

IV. ZWEEDSCHE RIJKSBANK.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vorderingen op het buitenl.	Staatsfondsen	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
14 Juni '24	247,4	23,9	57,0	480,8	501,7	244,6
7 " '24	247,4	23,2	57,1	495,5	509,1	247,4
31 Mei 24	247,5	20,1	62,3	501,1	522,7	254,5
24 " '24	247,6	20,9	62,3	470,3	472,1	220,7
17 " '24	247,6	19,2	70,6	463,8	486,0	209,0
10 " '24	247,6	25,9	75,7	445,0	495,4	207,2
3 " '24	262,7	27,9	75,9	457,4	519,9	214,0
26 Apr. '24	265,0	22,8	87,7	413,4	478,9	221,1
19 " '24	270,2	20,6	91,0	417,3	500,9	222,8
12 " '24	270,7	22,8	91,1	409,4	503,6	209,7
5 " '24	271,3	23,1	91,2	392,0	528,8	213,3
29 Mrt. '24	271,3	23,1	91,2	392,0	528,8	181,0
22 " '24	271,3	18,0	91,2	383,5	494,8	194,9
16 Juni '23	273,1	36,7	152,8	336,0	527,1	215,8
17 Juni '22	274,0	79,4	72,1	450,4	531,9	291,3
25 Juli '14	105,8	115,6	28,0	92,4	206,2	68,2

V. BANK VAN NOORWEGEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vorderingen op het buitenl.	Effecten	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
16 Juni 1924..	147,3	19,2	9,0	441,2	377,0	123,3
7 " 1924..	147,3	19,3	9,0	438,6	376,1	122,5
31 Mei 1924..	147,3	20,1	9,0	424,7	378,5	108,6
22 " 1924..	147,3	20,4	9,0	423,2	366,3	120,8
15 " 1924..	147,3	19,3	9,0	422,1	369,3	114,8
7 " 1924..	147,3	18,4	9,0	424,3	374,9	111,2
30 Apr. 1924..	147,3	19,5	9,0	424,3	379,9	104,1
22 " 1924..	147,3	20,8	9,0	420,3	382,0	99,9
15 " 1924..	147,3	21,0	9,0	422,6	386,1	99,4
7 " 1924..	147,3	21,7	9,0	418,9	384,7	97,2
31 Mrt. 1923..	147,3	22,9	9,0	412,9	380,2	96,3
22 " 1923..	147,3	23,4	9,0	416,7	366,4	112,7
15 Juni 1923..	147,3	20,2	9,4	487,9	398,4	137,8
15 Juni 1922..	147,3	40,3	9,8	436,7	365,3	148,8
22 Juli 1914..	52,4	65,7	8,9	79,3	120,8	10,7

VI. BANKBUREAU VAN TSJECHOSLOWAKIJE, verbonden aan het Ministerie van Financiën.

(In millioenen Tsjechoslow. Kronen.)

Data	Vorder. op de Oostenr.-Hong. Bank *)	Disconto's	Beleeningen	Vorderingen op het buitenl.	Circulatie	Rek. Crt.
7 Juni 1924	10097,0	1330,4	754,4	678,2	7882,2	1069,9
31 Mei 1924	10097,0	1322,9	766,9	659,6	8078,4	961,6
23 " 1924	10097,0	1291,3	692,9	678,5	7550,7	1288,2
15 " 1924	10097,0	1221,7	696,7	655,9	7750,3	1074,3
7 " 1924	10097,0	1251,7	807,1	646,1	7962,1	982,1
30 April 1924	10097,0	1171,2	721,1	625,8	8198,7	749,8
23 " 1924	10097,0	1074,1	711,0	634,7	7654,5	1007,9
15 " 1924	10097,0	1078,0	713,7	615,6	7812,1	858,7
7 " 1924	10097,0	1085,8	787,2	652,8	8113,1	760,5
31 Maart 1924	10097,0	1040,0	746,9	661,7	8280,4	650,2
23 " 1924	10097,0	954,9	725,0	655,7	7877,7	862,2
15 " 1924	10097,0	909,6	733,3	640,8	8051,3	679,8
7 Juni 1923	10096,9	794,1	1066,2	1691,8	9112,2	1698,4
7 Juni 1922	10096,7	687,1	1494,5	475,8	9591,9	447,3

*) Bankbiljetten rekening-crt.-saldi en schatkistbons.

VII. OOSTENRIJSCHE NATIONALE BANK.

(Voornaamste posten in milliarden Kronen.)

Data	Goud	Buitenl. goudwissels	Disconto's en Beleen.	Schatkistbiljetten	Circulatie	Rek.-Crt.
7 Juni '24	107,6	3.172,7	2.709,7	2.258,9	7.390,1	682,3
31 Mei '24	107,4	3.344,3	2.660,4	2.259,8	7.554,6	641,0
23 " '24	107,3	3.445,9	2.392,0	2.259,8	6.839,8	1.188,8
15 " '24	107,3	3.608,2	2.226,1	2.293,5	7.032,3	1.026,5
7 " '24	107,2	3.672,2	2.126,3	2.293,5	7.145,1	878,2
30 Apr. '24	107,1	3.669,3	2.131,9	2.294,5	7.315,5	696,1
23 " '24	107,0	3.708,0	1.878,3	2.294,5	6.668,9	1.128,9
15 " '24	107,0	3.832,3	1.760,7	2.294,5	6.869,0	934,2
7 " '24	107,8	3.938,3	1.724,3	2.294,5	7.031,5	840,5
31 Mrt. '24	106,7	3.953,9	1.733,4	2.295,4	7.144,9	752,8
23 " '24	106,5	4.014,2	1.627,9	2.526,8	6.649,0	1.435,1
7 Juni '23	73,4	1.805,4	890,2	2.547,2	4.860,7	366,6

VIII. HONGAARSCHE BANK.

(Voornaamste posten in millioenen Kronen.)

Data	Gouden buitenl. goudwissels	Zilver	Disconto's en Beleeningen	Circulatie	Rek.-Crt.
7 Juni 1924	23,6	1,2	1.464.598	2.449.993	423.860
31 Mei 1924	23,9	1,1	1.433.722	2.486.257	377.119
23 " 1924	25,3	1,1	1.377.709	2.223.667	447.571
15 " 1924	24,8	0,6	1.307.926	2.257.786	327.178
7 " 1924	23,8	0,6	1.243.126	2.200.503	300.544
30 April 1924	24,2	0,6	1.138.354	2.098.091	308.121
23 " 1924	23,9	0,6	1.036.563	1.821.102	389.074
15 " 1924	24,1	0,6	980.139	1.771.340	318.204
7 " 1924	24,1	0,6	889.343	1.685.310	322.124
31 Mrt. 1924	23,6	0,6	807.353	1.606.875	253.935
23 " 1924	23,5	0,6	762.101	1.366.024	346.440
15 " 1924	23,5	0,6	734.638	1.320.762	330.862
7 Juni 1923	23,0	0,6	97.280	122.116	8.969
7 Juni 1922	13,2	0,6	26.881	32.352	3.539

IX. ZUIDAFRIKAANSE RESERVEBANK.

(Voornaamste posten in duizenden Ponden.)

Data	Goud en Goudcert.	Disconto's en beleen.	Waarvan Reg.-papier	Circulatie	Rek.-Crt.	Algemeen Dekkings perc. *)
24 Mei 1924..	10.652	6.145	2.000	10.467	5.221	68,2
17 " 1924..	10.652	6.077	2.000	10.473	5.143	68,5
10 " 1924..	10.652	6.461	1.000	10.691	5.309	66,8
3 " 1924..	10.652	6.829	1.000	11.057	5.311	65,3
26 April 1924..	10.652	6.737	1.000	10.852	5.430	65,7
19 " 1924..	10.652	6.077	1.000	10.436	5.197	68,4
12 " 1924..	10.652	6.182	1.000	10.512	5.227	67,9
5 " 1924..	10.652	6.635	1.000	10.770	5.422	66
29 Maart 1924..	10.652	6.450	2.105	10.845	5.161	66,8
22 " 1924..	10.652	5.768	—	10.237	5.093	69,8
15 " 1924..	10.652	5.868	—	10.333	5.101	69,3
8 " 1924..	10.652	6.224	—	10.541	5.277	67,8
1 " 1924..	10.652	6.448	250	10.810	5.224	66,9
26 Mei 1923..	10.623	5.961	2.200	9.652	5.992	68,7
24 Mei 1922..	5.917	2.219	2.200	790,9	6.337	83

*) Verhouding goud, goudcert. en pasmunt tegenover opeisbare schulden: bankbiljetten en deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 23 Juni 1924.

Hoewel niet kan worden beweerd, dat de activiteit op de internationale beurzen gedurende de achter ons liggende berichtperiode is toegenomen, is het toch wel duidelijk, dat de nervositeit veel geringer is geworden. Daar de Fransche regeering haar program openbaar heeft gemaakt, weet men althans in groote trekken, waarop men zich heeft voor te bereiden, indien het tegenwoordig bewind tenminste eea eenigszins lang leven beschoren is. Ter beurze van Parijs is men geneigd hieraan te twijfelen, gezien de zeer groote moeilijkheden, welke de heer Herriot, zoowel van rechts als van links, zal hebben te overwinnen. Aan den anderen kant kan niet worden gezegd, dat de fondsenmarkt een val van het tegenwoordig bewind zou toejuichen, al ware het slechts om de onrust, welke onvermijdelijk met iedere wisseling van regeering naar voren treedt. Overigens kan men niet zeggen, dat het ministerie met al te groote welwillendheid door de beurs wordt beschouwd. De plannen van den heer Herriot zullen eerst nader outplooid dienen te worden, voornamelijk die, welke betrekking hebben op de hervorming der belastingen (het substitueeren van indirecte door directe heffingen, benevens de kapitaal-belasting), voor de beurs haar houding zal kunnen bepalen. Inmiddels schijnt de vrees voor al te drastische maatregelen niet groot te zijn; van kapitaalvlucht op eenigszins groote schaal is nog niets gebleken. Vermoedelijk staat dit in verband met de betere verwachtingen, welke men ten aanzien van de te volgen buitenlandsche politiek koestert. Met optimisme werd de uitslag van het bezoek van den Franschen premier aan MacDonald tegemoet gezien; een overeenstemming tusschen de leidende landen der geallieerden, zooals thans in principe is bereikt, zou vruchtdragend op een definitieve overeenkomst met Duitschland, op het herstel van Europa en dus ook op den financieelen toestand van Frankrijk kunnen inwerken. Behalve echter met deze, uit den aard der zaak nog zeer vage verwachtingen, heeft men zich ter beurze, wat de financieele situatie betreft, gebaseerd op meer tastbare gegevens. De buitenlandsche handel van Frankrijk heeft gedurende de eerste 5 maanden van dit jaar een saldo-export aangetoond van Fr. 1.666.207.000, hetgeen wel zeer scherp afsteekt tegenover de overeenkomstige periode van 1923, toen een saldo-import te constateeren viel van Fr. 362.500.000. Ongetwijfeld kan een goed deel van dit actief-saldo worden toegeschreven aan de nawerking van de daling van den Franc in de eerste maanden van het jaar. Talloze bestellingen, welke zich in de maanden Februari en Maart hebben opgehoopt, kunnen thans eerst worden uitgevoerd. Doch de uitbreiding van den buitenlandschen handel kan toch niet uitsluitend aan dezen factor worden toegeschreven. Daartoe schijnen de verschillen te groot. De invoer bedraagt nl. 33,8 pCt. meer dan het vorig jaar, de export 57 pCt., de export van fabrieken alleen 77 pCt. Er is dus een opvallende verbetering te constateeren, welke natuurlijk niet heeft nagelaten een gunstigen invloed op het betaalmiddel uit te oefenen. Dit, gepaard gaande met de nawerking van de ingevoerde belasting-hervormingen (waaraan tot nu toe uit den aard der zaak nog niet is geraakt) en met het bericht, dat de Amerikaansche credieten tot steun van den Dollar hernieuwd zijn geworden, heeft ook de verwachting ten aanzien van de naaste toekomst beter gemaakt. Desondanks zijn de omzettingen aan de beurs van Parijs zeer kalm gebleven: men heeft er de voorkeur aan gegeven, geen groote posities op te bouwen, nu de algemeene stand van zaken, zoowel op het gebied der buitenlandsche politiek als ten aanzien van de financieel-economische ontwikkeling, zich nog in een zoo labiel evenwicht bevindt.

Ook te Berlijn is men eenigszins tot kalmte gekomen. Het steunsyndicaat der bankiers heeft tot nu toe niet behoeven in te grijpen. Aan den éénen kant is hiermede bevestigd, dat dit syndicaat een grooten psychologischen invloed heeft uitgeoefend. Aan den anderen kant staat het echter vast, dat dit niet mogelijk zou zijn geweest, indien niet tegelijkertijd vrijwel het laagste punt van de noteringen bereikt zou zijn geweest. De rust, waarmede zelfs hier en daar een gering koersherstel gepaard is gegaan, is echter niet bereikt dan ten koste van een zeer krachtige inkrimping van de omzettingen. Aan de Duitsche beurzen is het in de laatste dagen voorgekomen — speciaal te Frankfurt is dit het geval geweest — dat in de meest bekende fondsen de handel geen grooteren omvang heeft aangenomen, dan 2—3000 Mark nominaal per dag. Dit kan echter als een gezond verschijnsel worden beschouwd, vooral indien men deze houding vergelijkt met de koortsachtige bedrijvigheid van de inflatie-periode en van het tijdvak, dat

hierop gevolgd is. Men gaat er in Duitschland, ook aan de effectenbeurs, meer en meer toe over, de kansen te berekenen en vooral houdt men de toekomst-mogelijkheden in het oog, iets, dat totaal buiten den gezichtskring viel, toen met de waarde van het eigen betaalmiddel geen rekening werd gehouden. Behalve het gebrek aan contante middelen is dan ook de uiterst moeilijke beoordeeling van den tegenwoordigen toestand der ondernemingen oorzaak van den stillen handel. Een verdwijnende minderheid van de vennootschappen heeft tot nu toe voldaan aan het voorschrift van een goudbalans en zelfs bij dit geringe percentage zijn er nog vele gevallen, waarin men ten aanzien van de zuivere waardebeoordeling absoluut in het onzekere verkeert. Vaak hebben de directies zich bij de goudbalans laten leiden door beurs-technische overwegingen, heeft de beurskoers van de betrokken aandelen geleid tot een zoodanige opstelling, dat het fonds, na de „Zusammenlegung” van het oude kapitaal, pari kan worden genoteerd. Dit geeft natuurlijk geen waarborg voor een juiste waardeverhouding: een lange duur van de thans heerschende conjunctuur zou in dergelijke gevallen dan ook een hernieuwde kapitaals-reductie mogelijk kunnen maken. In speculatie en in beleggingskringen wacht men dus op teekenen, welke ten aanzien van de te verwachten conjunctuur wat meer houvast kunnen geven. De buitenlandsche politiek wordt weliswaar optimistisch beoordeeld, vooral ook omdat de Duitsche regeering zelve bezig is de toepassing van de Dawes-conclusies mogelijk te maken, doch er valt nog te weinig vaste richting op te merken. Inmiddels wordt de geest der speculatie nog levendig genoeg, indien men slechts kan veronderstellen met beperkte risico's te doen te hebben. Dat hebben de jongste dagen bewezen door hun krachtige koersverheffing van obligaties der oorlogsleeningen, welke uit de markt worden genomen op grond van „Aufwertungs” geruchten. Zelfs nadat van verschillende zijden op het onwaarschijnlijke, ja onmogelijke van een dergelijke procedure voor oorlogsleeningen was gewezen, is de kooplust hier toch van vrij grooten omvang gebleven.

Te London was de markt als geheel zeer kalm. De City wordt beheerscht door de fluctuaties van den sterlingkoers en de beschouwingen, welke hieraan worden vastgeknoopt. Na de rede, welke professor Cassel te London ter bepleiting van den gouden standaard heeft gehouden, zijn de gedachten hiervan vervuld, temeer, waar door de ruime geldmarkt te New York en de vrees, dat de Unie de plaats van het Vereenigd Koninkrijk als de „bankier der wereld” zou kunnen innemen, het wederinvoeren van den gouden standaard door sommigen als het eenige redmiddel wordt bepleit. Van andere zijden echter wordt aangevoerd, dat de vrije goudmarkt wel den sterlingkoers op goud-pariteit zou kunnen houden, doch zeker niet zou kunnen medehelpen aan een ruimere voorziening van de geldmarkt te London. Deze wordt thans gedraineerd door de rente-betalingen aan Amerika — op den 16den dezer is weder een bedrag van £ 68.700.000 naar de Unie overgemaakt — en door de kapitaaleischen van de Dominions. In 1922 werd door de laatste 57 pCt. van alle Britsche emissies opgeëischt, in 1923 68 pCt. en in de eerste 5 maanden van het loopende jaar reeds 70 pCt. Hierdoor wordt door verschillende kringen de zwakkere houding van het pond sterling verklaard, zoodat men op „discrimination” aandringt en verwacht, dat, zoodra deze wordt toegepast, de strijd met New York rustig tegemoet kan worden gezien.

Te New York zelve is ontegenzeggelijk een bewust streven op te merken naar expansie op de geldmarkt. In bankierskringen in de Unie echter is men lang niet overtuigd London van de eerste plaats te kunnen verdringen. Wel hoopt men op een goede dosis medebeheer, voornamelijk ook, omdat bij leeningen, te New York geplaatst, orders voor de industrie kunnen worden bedongen. Bij de geringere activiteit, welke thans overheerschend is, zouden dergelijke nieuwe opdrachten zeer welkom zijn. Het groote bezwaar is hier echter, dat de Amerikaansche belegger min of meer afkeerig is van buitenlandsche fondsen en dat voornamelijk de groote beleggers nog steeds de voorkeur blijven geven aan de „tax-exempt-securities”. Ten aanzien van de verovering van de geldmarkt bestaat derhalve gerecht scepticisme. In afwachting van een hernieuwde opleving van handel en industrie is voorts de markt te Wallstreet vrij optimistisch gebleven, zoodat vooral voor spoorwegwaarden de stemming niet ongunstig is geweest.

Ten aanzien is, bij het vorderen van de beursweek, de tendenz voortdurend beter geworden. In beleggingswaarden heeft deze stemming zich niet weerspiegeld; deze waren bij voortdurend vast, ook in verband met het voortduren van de ruimte op de geldmarkt. Van buitenlandsche staatsfondsen hebben obligaties Portugal Tabak de aandacht ge-

trokken door een scherpe rijzing, als gevolg van de berichten, dat de Portugeesche regeering zou zijn teruggekomen van haar voornemen de coupons en aflosbare stukken alleen in Francs te betalen.

	16 Juni	20 Juni	23 Juni	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	97½	98	97½	+ ½
5 % „ 1918	87	87½	87½	+ ½
4½ % „ 1916	87½	88	88½	+ 1½
4 % „ 1916	78½	79½	79½	+ ½
3½ % „	73½	73½	73½	—
3 % „	64½	64½	63½	— ½
2½ % Cert. N. W. S.	52½	52½	52½	—
7 % Oost-Indië 1921	101½	101½	101½	+ ½
6 % „ 1919	96½	97½	97½	+ ½
5 % „ 1915	92	92½	92½	+ ½
5 % Rusland 1906	4	4½	4½	+ ½
4 % Rusl. bij Hope & Co.	6	6½	6	—
4 % Japan 1899	61½	—	—	—
5 % Brazilië 1895	53	54	54	+ 1
8 % San Paulo 1921	97½	97½	97	— ½
6 % Amsterdam 1920	99	99½	—	+ ½
7 % Rotterdam 1920	101¼	101½	101½	+ ½

De opgewekte stemming op de aandelenmarkt heeft deze week haar oorsprong gevonden in de suikerafdeeling. De V. J. S. P. heeft in de jongste dagen weder bevredigende afdoeningen gemeld, al zijn de prijzen lager dan enkele maanden geleden. Hierbij kwam, dat ook de Cubasuiker hogere noteringen te aanschouwen gaf. En ten slotte hebben de zeer gunstige jaarverslagen van de H. V. A. en van de Nederlandsch-Indische Handelsbank de aandacht nog eens speciaal op de winsten van de suiker-industrie gevestigd. Hierdoor kon de geheele afdeeling zeer belangrijke koerswinsten behalen.

Ook voor *petroleumaandelen* keerde de tendens eenigszins. Weliswaar was het voordeelig koersverschil hier per saldo vrij klein, doch voor aandelen Koninklijke was het aanbod van claims niet meer zoo dringend, terwijl, mede in verband met de niet zoo somber getinte commentaren omtrent de plannen van de Roemeensche regeering, voor aandelen Gecconsolideerde eenige aankopen, resp. dekkingen, plaats hebben gevonden.

In aansluiting aan de algemeene betere opvatting konden zoowel *rubber-* als *tabaksaandelen* een deel van het voorheen geleden verlies inhalen. De omzetten waren hier echter, doch in het bijzonder voor tabakken, bijzonder klein.

De markt voor *industriële aandelen* bleef zoo goed als verlaten, doch eer aan den lusteloozen kant. Ondanks verschillende berichten omtrent buitenlandsche orders, door de Hollandsche industrie ontvangen, oefenden andere mededeelingen, o.a. die omtrent het ontslag van arbeiders bij Wilton's Machinefabriek en de Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij, een drukkenden invloed uit.

	16 Juni	20 Juni	23 Juni	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	123½	122	122	— ½
Incaso Bank	93½	93½	—	—
Koloniale Bank	164½	170½	173	+ 8½
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	129	118	122½	— 6½ ¹
Rotterd. Bankvereniging	94½	94	94½	+ 2½
Van Berkel's Patent	35½	38	37½	+ ½
Gouda Kaarsen	12½	12	12	— ½
Holl. Draad- en Kabelfabriek	40½	40½	—	+ ½
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	51½	48½	48½	— 3½
„ „ „ pr. aand.	55	54½	54½	— ½
Leerdam Glasfabrieken	23	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	281	280	—	— 1
Vereenigde Blikfabrieken	89½	—	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	38	40	—	+ 2
Compania Mercantil Argent.	18	—	18	—
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	152½	160½	151½	— 1 ¹
Handelsverg. Amsterdam	426	447½	452½	+ 26½
Handelsverg. Reiss & Co.	35½	36½	—	+ 1
Int. Crediet- en Handelsverg. Rotterdam	173	179½	180	+ 7
Linde Teves & Stokvis	65	67	69	+ 4
Redjang Lebong Mij. n. b. Mij.	129½	136	148	+ 18½
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	135½	133½	143	+ 7½
Kon. Petroleum-Mij.	329½	330	332	+ 2½
Phoenix Oil	100	95½	96	— 4
Amsterdam-Rubber-Mij.	118½	115½	119½	+ 1
Kendeng Lemboe	156	154½	157½	+ 1½
Oost-Java-Rubber-Mij.	181	182	189½	+ 8½
Deli-Batavia Tabak Mij.	289½	285½	293	+ 3½
Deli-Maatschappij	335	332	336½	+ 1½
Senembah-Maatschappij	273½	280	287½	+ 13½

¹) ex. div.

Van *mijnwaarden* waren aandelen Redjang Lebong goed gevraagd in verband met de goede vooruitzichten der exploitatie.

Scheepvaart-aandelen vormden als geheel een scherpe uitzondering, omdat hier de stemming bepaald flauw is geweest. Omtrent aandelen Holland-Amerika Lijn liepen geruchten omtrent een op handen zijnde reorganisatie. Doch ook voor de overige soorten bestond niet de geringste animo. Bij het beschouwen der nadeelige verschillen, dient echter niet uit het oog te worden verloren, dat de handel zeer beperkt is geweest, zoodat zelfs gering aanbod reeds voldoende was, om vrij belangrijke dalingen te voorschijn te roepen.

	16 Juni	20 Juni	23 Juni	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	69	63	65½	— 3½
„ „ „ gem. eig.	57½	51½	52½	— 5½
Hollandsche Stoomboot-Mij.	16½	16½	16½	—
Java-China-Japan-Lijn	89	85	86½	— 2½
Kon. Hollandsche Lloyd	67½	—	7½	+ ¾
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	59½	60	—	+ ½
Konink. Paketvaart-Mij.	136	134	—	— 2
Maatschappij Zeevaart	70½	65	63	— 6½
Nederl. Scheepvaart-Unie	116½	113	113	— 3½
Nievelt Goudriaan	90½	88	—	— 2½
Rotterdamsche Lloyd	112	112½	112½	+ ½
Stoomv.-Mij. „Nederland”	128½	128	128½	+ ½
„ „ „Noordzee”	19	18½	—	— ½

De *Amerikaansche markt* was stil en het koersverloop heeft zich nauw aan dat van New York aangesloten.

	16 Juni	20 Juni	23 Juni	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	66½	68½	68½	+ 1½
Anaconda Copper	63½	63½	63½	— ½
Studebaker Corp.	90½	88½	89	+ ½
Un. States Steel Corp.	104½	105½	105	+ ¾
Atchison Topeka	111½	110	—	— 1½
Erie	29½	29½	30½	+ ½
Southern Pacific	98½	100½	101	+ 2½
Union Pacific	146½	146½	147	+ ½
Int. Merc. Marine orig. gew.	97½	97½	97½	+ ½
„ „ „ pref.	34½	36½	367½	+ 2½

De *geldmarkt* is ruim gebleven; prolongatie was gemakkelijk à 3 pCt. verkrijgbaar.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

24 Juni 1924.

De zeer vaste tarwemarkt, waarvan in ons vorig bericht reeds sprake was, vond vooral haar oorzaak in weder- en oogstberichten uit Noord-Amerika en Europa, en was aangevangen, toen het maandrapport van het Ministerie van Landbouw te Washington zulk een buitengewoon lage raming gaf voor de opbrengst der Amerikaansche winter-tarwe. Wel werd gedacht aan de mogelijkheid, dat bij het berekenen van dit lage cijfer de wensch om de Amerikaansche boeren aan hogere prijzen te helpen, eenigen invloed had uitgeoefend, doch de gevolgen op de tarwemarkt werden daardoor niet geringer. Zeer ongunstige berichten uit Rusland en Roemenië werkten in dezelfde richting, en ook in het begin der nu afgeloopen week ging in de uitvoerlanden de prijsverhoging nog voort. Vooral was dit het geval in Argentinië, waar op 18 Juni te Buenos Aires de tarweprijs niet minder dan 90 centavos per 100 KG. steeg. In Europa had men in de voorafgegane weken de prijsverhoging wel gevolgd, al werden dan ook niet de volle verhogingen betaald, die aan de termijnmarkten in de uitvoerlanden te constateeren vielen, doch toen deze week weer zeer groote cijfers voor de wereldverschepingen werden gepubliceerd, bedaarde de ondernemingslust. Toen echter de vaste stemming in Noord- en Zuid-Amerika niet verminderde, traden verschillende Europeesche landen weer sterker als koper op. Vooral in Engeland werden weder groote zaken gedaan, zoowel in parcels als in ladingen, tot telkens stijgende prijzen. Onder de tarwe, die aan de Engelsche markt verhandeld werd, bevond zich een flink percentage Britsch-Indische en Australische tarwe, terwijl de omzet in parcels weder vooral uit Manitobas bestond en verder uit Argentijnsche soorten. Ook Nederland deed geregeld inkoop voor spoedige Canadeesche en Argentijnsche partijen, waarbij de prijzen echter lang niet zoo zeer stegen als aan de Argentijnsche termijnmarkt. Het Duitsche achterland van Rotterdam toont nu en dan eenigen kooplust, doch de zaken daarheen waren ten slotte slechts klein. Naar Noord-Duitsland bleven zaken in tarwe bijna geheel uit, en de daar geldende prijzen zijn ver beneden

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	23 Juni 1924	16 Juni 1924	25 Juni 1923
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mais Juli	Lijnzaad Juli				
21 Juni '24	113	86 $\frac{1}{4}$	46 $\frac{1}{2}$	12,70	7,95	20,80	Tarwe*	13,50	13,35	13,75
14 " '24	112 $\frac{3}{4}$	81 $\frac{1}{4}$	46 $\frac{1}{4}$	12,10	7,65	20,30	Rogge (No. 2 Western) ..	9,80	9,70	9,25
21 Juni '23	104 $\frac{7}{8}$	83 $\frac{1}{8}$	40 $\frac{3}{8}$	11,60	8,35	21,90	Mais (La Plata)	175,—	184,—	205,—
21 Juni '22	113 $\frac{1}{8}$	62 $\frac{7}{8}$	35 $\frac{3}{4}$	12,35 ¹⁾	7,75 ¹⁾	20,15 ¹⁾	Gerst (48 lb. malting) ...	202,— ⁴⁾	197,— ⁴⁾	164,—
21 Juni '21	129	63 $\frac{1}{8}$	38 $\frac{3}{4}$	17,35	8,10	19,15	Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	9,85 ⁵⁾	9,80 ⁵⁾	9,50
20 Juli '14	82	56 $\frac{1}{8}$	36 $\frac{1}{4}$	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- kavan La Plata-zaad) ¹⁾	12,10	11,75	11,55
							Lijnzaad (La Plata) ³⁾	400,—	401,—	442,—

1) Per Augustus.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	15/21 Juni 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	15/21 Juni 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	27.522	463.864	327.442	—	13.957	29.788	477.821	357.230
Rogge	3.158	221.478	224.773	—	3.775	485	225.253	225.258
Boekweit	—	11.886	5.657	—	—	—	11.886	5.657
Mais	18.471	331.817	288.822	2.674	53.668	42.752	385.485	334.574
Gerst	8.085	150.391	94.766	—	27.072	7.062	177.463	101.828
Haver	4.574	93.370	37.380	—	305	533	93.675	37.913
Lijnzaad	2.915	124.616	69.168	500	42.695	46.752	167.311	115.920
Lijnkoek	6.798	98.879	108.974	—	700	—	99.579	108.974
Tarwemeel	4.937	121.772	36.822	356	11.847	3.864	133.619	40.686
Andere meelsoorten	70	3.568	1.227	—	—	—	3.568	1.227

de pariteit der uitvoerlanden. In België waren de zaken niet groot en Frankrijk heeft zijne inkoopten nog niet weder hervat. Een enkele lading tarwe werd verkocht naar Portugal, en deze transactie vormde onder de vele zaken aan de Engelsche ladingmarkt de eenige naar het vasteland. Reeds spoedig trad in de weder- en oogstberichten eene verandering ten goede in. Algemeene regenval in Oekraïne en het Zuid-Oosten van Rusland heeft daar den toestand belangrijk verbeterd, en de vooruitzichten zijn nu veel minder slecht dan onlangs het geval was. In andere gedeelten van Rusland echter blijven de vooruitzichten nog somber, speciaal in het Wolgagebied, het Noord-Westen van Rusland en de Krim. Ook Roemenië meldt goeden regenval, waardoor voor het wintergraan de vooruitzichten veel beter zijn geworden. Haver en gerst schijnen echter zoo zeer te hebben geleden van de droogte gedurende het voorjaar, dat de oogst van die artikelen blijvend heeft geleden. Ook in Griekenland en Italië, waar zoo sterk over droogte was geklaagd, is door regen de stand van het graan verbeterd, terwijl in West-Europa de toestand ook over het algemeen bevredigend is. Ook uit Noord-Amerika zijn de berichten gunstiger. In Canada heeft het vrij algemeen geregend, en in de zomertarwe-staten der Vereenigde Staten is de weersgesteldheid eveneens verbeterd. Daarbij komt, dat in Kansas en Oklahoma ruim 45 miljoen bushels meer wintertarwe wordt verwacht, dan in het vorige jaar. Hiertegenover staat wel eene waarschijnlijk vrij belangrijke vermindering van de opbrengst in de meer Oostelijk gelegen staten, doch ook daar is in den laatsten tijd de toestand verbeterd, en sedert 18 Juni is dan ook de tarwemarkt in Noord-Amerika vrij sterk gedaald. Op 23 Juni was de markt echter weder vast, met eenig prijsherstel, vooral ten gevolge van minder goede berichten uit Canada, en de zeer vaste stemming op dien dag te Winnipeg. Het slot op den 23sten te Chicago was voor Juli nog $\frac{5}{8}$ en voor September $\frac{1}{4}$ dollarcent per 60 lbs. lager dan op den 16den. Te Winnipeg was de prijsverhooging op 23 Juni veel belangrijker dan in Chicago. Blijkbaar worden de vooruitzichten omtrent den nieuwen oogst in Canada toch niet algemeen als zoo gunstig beschouwd, als ze door de berichten, ook de officieele, van den laatsten tijd worden beschreven. Het slot te Winnipeg op 23 Juni was voor Juli $1\frac{1}{8}$ voor October $1\frac{1}{2}$ cent per 60 lbs. hooger dan een week tevoren. In Argentinië heeft de sterk opgedreven prijs zich niet kunnen handhaven. De prijsverhoging, die vooral aan de termijnmarkt te Buenos Aires hevig is geweest, maakte reeds dadelijk den indruk, weinig ernstig te zijn en was bijna uitsluitend het gevolg van de vaste markten in Noord-Amerika. Toen daar de stemming minder vast werd, ging ook in Argentinië de prijsstijging spoedig grootendeels weder verloren.

Op 23 Juni sloten de Argentijnsche termijnmarkten dan ook nog slechts 15 à 20 centavos hooger dan op den 16den. Deze verandering aan de markten in de uitvoerlanden heeft in Europa den ondernemingslust doen afnemen, en aan de Engelsche markt zijn de laatste dagen de tarweprijzen be-

langrijk gedaald. De verschepingen waren ook deze week weder overvloedig, al is dan ook door eene kleinere hoeveelheid uit Noord-Amerika het totaal niet zoo groot als in de voorafgegane weken. De hoeveelheid tarwe, die naar Europa onderweg is, is echter reeds zeer omvangrijk en daar tevens sommige Europeesche landen slechts weinig kooplust voor tarwe toonen, terwijl ook verder groote verschepingen kunnen worden verwacht, lijkt het tegenwoordige oogenblik weinig geschikt voor het opdrijven der prijzen. In Argentinië blijven de aanvoeren van tarwe nog steeds groot, en ook van Canada kan zeker nog veel tarwe worden verwacht, vooral nu volgens de meeste berichten de vooruitzichten voor de nieuwe Canadeesche tarwe in de drie Prairie-Provincies bevredigend zijn, en ten gevolge van het gunstige weder de achterstand in de ontwikkeling van het gewas daar langzamerhand wordt ingehaald. In Argentinië en Australië is het weder zeer gunstig voor den nieuwen uitzaai.

Ook voor rogge, die aanvankelijk in Noord-Amerika nog vast was, daalde later de prijs beneden het niveau van het begin der week. De vraag in Europa van Noord-Amerikaansche rogge was slecht. In de Duitsche havens trad wel eenige verbetering in, nadat voor een gedeelte der te groote aanvoeren plaatsing was gevonden, doch de pariteit van het uitvoerland werd nog lang niet bereikt. In Nederland bleef tot de tegenwoordige prijzen de belangstelling voor Noord-Amerikaansche rogge slecht, doch voor Russische rogge bleef bij voortduring vraag bestaan, ook toen de prijzen in het begin der week vrij aanmerkelijk werden verhoogd. De Russische verschepingen van rogge handhaafden zich ook de laatste week weder op het niveau van den laatsten tijd en stoomende partijen werden in Nederland tot de hoogere prijzen vrij geregeld gekocht. De laatste dagen trad echter eene kleine prijsverlaging in. Ofschoon voor sommige gedeelten van Rusland de vooruitzichten voor den nieuwen oogst verbeterd schijnen te zijn, wijzen de laatste berichten nog steeds op eene geringere opbrengst dan in het vorige jaar. Misschien is het in verband hiermede, dat de prijzen voor Russische rogge de reeds genoemde verhoging konden ondergaan, doch berichten uit Rusland plegen zoo dikwijls te veranderen, dat daaraan ook nu geen al te groote waarde wordt gehecht.

Mais heeft in den loop der week eindelijk den invloed der vaste markt voor broodgraan ondervonden, ondanks zeer groote hoeveelheden, die vooral van Argentinië naar Europa onderweg zijn, en ook deze week weder werden verladen. Wel waren de Argentijnsche verschepingen ditmaal wat kleiner, doch de aanvoeren in Argentijnsche havens bleven zeer ruim, en zeker kan nog geruimen tijd veel mais van Argentinië worden verwacht. Toch trad in het begin der week prijsverbetering voor alle maïssoorten in, en in Engeland werden voor spoedige Platamais betere prijzen betaald, terwijl ook voor latere aflading de prijs steeg. Daarbij werd een groote omzet bereikt, wat van de vastelandsche markten niet kan worden gezegd. Nederland kocht twee

stoomende ladingen Roemeensche en Platamaïs en ook in parcels werd de algemeene prijsstijging gevolgd. De omzet was echter de meeste dagen niet groot, en voor stoomende Roemeensche maïs bleef de vraag beperkt. Ook voor de voorraden, die zich reeds in Nederland bevinden, nam de belangstelling nauwelijks toe, en toen de laatste dagen de vaste stemming weder verdween, waren van de houders van stoomende en aangekomen maïs velen reeds dadelijk weder bereid, met de prijzen van vóór de verhooging genoegen te nemen. Te meer was dit het geval, omdat ook nog eene onverkochte, reeds in Europeesche wateren aangekomen lading Donamaïs naar Nederland werd gedirigeerd. De vooruitzichten voor den Roemeenschen maïsoogst, die van de droogte nog nauwelijks geleden had, zijn sedert den regen zeer bevredigend, terwijl bovendien de verschepingen van Roemenië de laatste week weder toenamen. De maïsmarkt in Noord-Amerika was bijna de geheele week zeer vast wegens ongunstige vooruitzichten en de gebleken noodzakelijkheid van omvangrijker nieuwen uitzaai. Later trad echter ook hiervoor eene verbetering in, die de stemming eenigszins deed omslaan. Daarna werd de markt echter weder vast en op 23 Juni sloot Chicago voor Juli-maïs 5½ cent en voor September 4¼ cent per 56 lbs. hooger dan op den 16den. Sedert het begin der maand is dit nu reeds eene verhooging van ruim 11 cent, of ongeveer 15 pCt. Zaken in Noord-Amerikaansche maïs naar Europa kwamen ook deze week weder niet voor, doch de prijsbeweging te Chicago heeft ook voor Maïs in Argentinië haren invloed doen gevoelen. Op 18 Juni was daar ook maïs plotseling veel hooger. De prijsverhoging ging echter bij de later ingetreden flauwere stemming grotendeels verloren, doch ten slotte bleef nog eene prijsverhoging aan de Argentijnsche termijnmarkten van 15 à 20 centavos per 100 KG. te constateeren. De flauwere markt in Argentinië heeft ook in Europa de vaste stemming weder doen verdwijnen en in Engeland was maïs op 23 Juni lager. Voor spoedige Platamaïs op Londen geldt dit echter niet en daarvoor wordt een belangrijke premie betaald.

In gerst blijft het aanbod beperkt. Vooral van den Donau en uit Rusland wordt zeer weinig aangeboden, terwijl in Roemenië de vooruitzichten van de nieuwe gerst slecht schijnen te zijn. Engeland kocht geregeld Britsch-Indische gerst en deed ook enkele zaken van Noord-Amerika, ofschoon de daar ook voor gerst ingetreden prijsstijging den omzet belemmerde. In Nederland werden nu en dan zaken gedaan in stoomende Roemeensche partijen, tot langzaam stijgenden prijs, en aankomende Amerikaansche en Russische gerst vond daar gemakkelijk koopers. Nieuwe zaken van Amerika kwamen echter nauwelijks tot stand, doch nu voor gerst vraag en aanbod zeer goed met elkaar in evenwicht zijn, mag wel worden verwacht, dat spoedig van Noord-Amerika weder gerstzaken naar Nederland mogelijk zullen zijn. Naar Duitschland werden dezer dagen reeds weder zaken afgesloten.

Ook voor haver was in het begin der week de markt in Engeland beter. Vrij geregeld werd Platahaver verhandeld, waarvan den laatsten tijd de verschepingen trouwens afnemen, tegenover eene vermeerdering in de afluiging van Canadeesche soorten. Ook het vasteland toont meer belangstelling voor haver, en van Canada konden daarheen herhaaldelijk zaken worden gedaan.

SUIKER. NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Junijuli	Cuba's 96 pCt. c.i.f. Junijuli	
20 Juni '24	24 11/10	Sh. 41/3	Sh. 21/6	Sh. 19/3	\$ cts. 5,28
13 „ '24	23 7/10	40/9	19/6	17/9	5,02
20 Juni '23	30 1/8	65/3	23/9	24/-	7,28
20 Juni '22	24 1/2	55/9	19/9	16/6	4,79
4 Juli '14	11 13/32	18/-	—	—	3,26

Ook in het begin van deze verslagweek opende de markt in Amerika weer op hoogere noteeringen dan bij het slot der vorige week. Dinsdag echter waren de noteeringen op het oude niveau gedaald, waarna prijzen met eenige fluctuatie weer wat aantrokken.

Spot Centr. kwamen van 5.15 op 5.28, terwijl op de termijnmarkt de openings- en slotnoteeringen met het daartusschen liggende laagste punt als volgt waren:

Juli	3,52/3,40/3,42
September	3,70/3,58/3,62
December	3,60/3,46/3,51
Maart	3,38/3,25/3,29

De verbetering der stemming is het gevolg van meerdere belangstelling voor prompte suiker van de zijde der consumentie en raffinadeurs. Alle Cubasuiker voor prompten en Juli afscheep werd dan ook opgenomen tot prijzen liggende tusschen 3½ en 3¼ ¢, waarna verkoopers hunnen prijs op 3½ ¢ stelden.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen 77.000 tons, de versmeltingen 78.000 tons en de voorraden 248.000 tons.

De Cuba statistiek is als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 14 Juni '24 ..	33.279	30.894	59.708
Tot. sedert 1 Dec. '23-14 Juni '24	3.239.949	3.120.699	3.044.950
Werkende fabrieken	10	9	29
Weekexport 7 Juni '24	47.447	66.129	93.684
Tot. sedert 1 Jan. '24-14 Juni '24	2.353.941	2.495.602	2.086.156
Totale voorraad op 14 Juni '24	886.008	625.997	986.095

Op 20 Juni was de productie op Cuba volgens Willett 4.001.000 tons tegen 3.565.222 tons verleden jaar.

In Engeland verhoogden Raffinadeurs deze week hunne prijzen voor alle posities met 6 d.

De Board of Trade statistiek over Mei geeft de volgende cijfers te zien:

	Mei		Jan./Mei	
	1924	1923	1924	1923
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Riet	110.481	143.133	615.073	537.934
„ Geraffineerd ..	97.223	61.083	265.822	180.442
Totaal	207.704	204.216	880.895	718.376
Voorraad in Entrepot	334.750	287.050	—	—
„ in Raffinader.	54.050	55.200	—	—
Opbrengst ..	110.710	83.671	384.796	394.597
Tot. binnel. verbruik	205.856	142.823	620.806	614.298
Totale export	5.974	10.755	28.966	26.190
Voorr. op 30 April ..	1924 { 410.400	1923 { 297.700		
„ „ 31 Mei	{ 388.800	{ 342.250		

De groote afleveringen in Mei van dit jaar met 205.800 tons (tegen 142.800 tons verleden jaar) zijn het gevolg der kleine afleveringen in April 1924, doch aangezien de importen met 207.700 tons (tegen 204.200 tons verleden jaar) ook groot zijn, zijn de voorraden op hetzelfde niveau gebleven met 388.800 tons (tegen 342.200 tons verleden jaar).

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Mei '24	599.000	703.000	424.000
Tsjechoslowakije 1 Juni '24 ..	173.000	147.000	128.000
Frankrijk 1 Mei '24	110.000	114.000	90.000
Nederland 1 Mei '24	86.000	126.000	152.000
België 1 Mei '24	53.000	50.000	55.000
Gr.-Britannië en Ierl. 1 Juni '24	402.000	352.000	338.000
Totaal (Europa) ..	1.423.000	1.492.000	1.187.000
Atlant. havens V.S. 18 Juni '24	248.000	181.000	210.000
Cuba 14 Juni '24	886.000	626.000	986.000
Totaal ..	2.557.000	2.299.000	2.383.000

Op Java was het evenement van de week dat de V. I. S. P. ca. 1½ miljoen ditjarige suiker Augustus/September/October levering verkocht tot f 13,— en f 13¼ voor Superieur en f 12½ voor No. 16 en hooger, terwijl voor eene kleine post Muscovados f 12½ werd bedongen. Britsch-Indië interesseerde zich meer voor witte Java-suiker en trad als koper op.

Hier te lande: werd de marktstemming bijna geheel beïnvloed door die te New York. Bij opening noteerde Juni f 25,—, Augustus f 23½ en December f 21½, welke termijnen respectievelijk tot f 26,—, f 24¼ en f 22½ opliepen. Ook de afdoeningen op Java door de V. I. S. P. waren aanleiding tot deze verbetering. De markt sloot vast met f 25¼ geboden voor Juni en afdoeningen tot f 24¼ voor Augustus en f 22½ voor December. De omzet bedroeg ongeveer 6000 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 18 Juni 1924.

Sedert de publicatie van ons vorig bericht dd. 4 dezer, zijn prijzen van Amerikaansche katoen ongeveer een penny per lb. gedaald, voornamelijk een gevolg van de betere weerberichten. De ontvangsten in de havens bedragen 1.000.000 balen meer dan verleden jaar; Groot-Britannië heeft 370.000 balen meer afgenomen en het Continent 552.700. De oogstberichten uit Egypte luiden eveneens gunstig en doen een grotere oogst dan verleden jaar verwachten.

Spinners van Amerikaansche garens zijn na de Pinkstervacantie weer aan het werk gegaan. Hoewel de vraag gisteren nog gering was, zijn er door sommige fabrieken toch wel belangrijke orders geboekt; speciaal voor het binnenland, ofschoon men wel belangrijke prijsconcessies moest doen. Voor Madras zijn zaken gedaan in 60er American ring, doch vele biedingen werden afgewezen. Voor getwijnde garens bestond weinig belangstelling, terwijl ook Eg. garens, zoewel twist als weft, weinig gevraagd waren en hierin niet veel gedaan is. In getwijnde garens zijn hier en daar kleine partijtjes geboekt, zoewel plain als gassed, doch ook deze zaken waren slechts van geringe beteekenis. De cijfers van de Board of Trade over Mei wijzen weer groote uitvoeren van katoenen garens naar Duitschland aan namelijk 6.803.900 lbs. Dit cijfer bedraagt 4.195.000 lbs. meer dan verleden jaar en 1.196.600 lbs meer dan in April 1924. De uitvoeren naar Holland en Zwitserland zijn ook grooter dan in 1923, terwijl die naar Indië belangrijker zijn geworden.

In de doekmarkt bestond na de vacantie eenige belangstelling van de verschillende overzeesche markten. Biedingen zijn echter over het algemeen veel te laag en dienen waarschijnlijk meer om de markt te probeeren dan om te trachten tot zaken te komen. Noteeringen van fabriekanten zijn slechts weinig veranderd en men is over het algemeen niet geneigd concessies te doen. Onder deze omstandigheden treedt geen enkele markt bijzonder op den voorgrond. Er schijnt over het algemeen een gebrek aan goederen te bestaan, doch consumenten zijn nog niet bereid voor nieuwe aanvoeren „replacing cost” te betalen.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	20 Juni 1924	12 Juni 1924	6 Juni 1924	20 Juni 1923	20 Juni 1922
New York voor Middling ...	29,65 c	29,85 c	29,40 c	27,65 c	23,30 c
New Orleans voor Middling	29,35 c	30,12 c	29,55 c	27,50 c	22,75 c
Liverpool voor Fy Middl. ...	17,49 d	17,64 d	17,80 d	16,19 d	13,65 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '23 tot 19 Juni '24		Overeenkomstige periode	
	1922-'23	1921-'22	1922-'23	1921-'22
Ontvangsten Gulf-Havens, Atlant.Havens	6.712	5.698,4	5.984,1	
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1.636,1	1.258,9	1.636	
„ „ 't Vasteland.	3.845,7	3.299,2	3.913,6	
„ „ Japan	580	***	***	

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	20 Juni '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	328	335	772
Binnenland	302	363	569
New York	61	83	206
New Orleans	105	75	175
Liverpool	214	205	540

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijddendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 1	Voorraad	Prijs No. 4	
21 Juni 1924	291.000	26.225	1.351.000	29.000	6 ⁸ / ₃₂
14 „ 1924	322.000	25.475	1.313.000	28.500	6 ¹ / ₃₂
7 Mei 1924	293.000	24.375	1.351.000	28.000	6 ¹ / ₈
21 Juni 1923	854.000	18.925	1.059.000	1)	5 ¹⁹ / ₃₂

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
21 Juni 1924....	57.000	3.522.000	177.000	10.034.000
21 „ 1923....	57.000	2.571.000	88.000	6.616.000

1) Niet genoteerd.

RUBBER.

De stemming op de rubbermarkt bleef zeer kalm gedurende de afgelopen week.

De prijzen ondervonden nagenoeg geen schommelingen. De slotnoteeringen luiden iets lager dan de voorafgaande week:

			einde voorafgaande week:	
Prima Crêpe	Juni	57 ct.	57 ¹ / ₂ ct.
„ „	Juli/Sept.	56 ¹ / ₂ „	58 „
„ „	Oct./Dec.	57 ¹ / ₂ „	58 ¹ / ₂ „
Smoked Sheets	Juni	54 „	55 „
„ „	Juli/Sept.	56 „	57 „
„ „	Oct./Dec.	59 ¹ / ₂ „	60 „

24 Juni 1924.

COPRA.

De markt was deze week zeer vast gestemd en door consumenten werden groote posten uit de markt genomen. Het slot is vast.

De noteeringen zijn:

Nederl.-Ind. i.m.s. Mei	afloading	f 33 ¹ / ₂
„ „ „ Juni	„	„ 32 ¹ / ₈
„ „ „ Juli	„	„ 32 ¹ / ₈
„ „ „ Aug.	„	„ 32 ¹ / ₈

23 Juni 1924.

STEENKOLEN.

Sinds ons laatste bericht is de industrie'e vrede in de kolenmijnen in Engeland tot geruimen tijd in het volgend jaar hersteld en de prijzen zijn als gevolg daarvan en mede door afwezigheid van eenige vraag van Duitse zijde voortgegaan te dalen.

Op het oogenblik van schrijven zijn de noteeringen iets vaster geworden. De daling, waarvan onderstaande cijfers getuigenis afleggen, schijnt dus op het oogenblik tot stilstand te zijn gekomen.

In Westfalen blijven de prijzen constant.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland ongezeefde	f 13,25
Durham ongezeefde	„ 14,25
Cardiff ongezeefde	„ 16,75
Schotsche gezeefde	„ 13,—
Yorkshire gewasschen Doubles	„ 16,—
Westfaalsche vetförder	„ 17,25
Westfaalsche vetstukken	„ 19,25
Westfaalsche smeenootjes	„ 18,25
Westfaalsche gasvlamförder	„ 17,25
Westfaalsche gietcokes	„ 23,75

alles per ton van 1000 KG. franco station Rotterdam/Amssterdam.

Markt prijsboudend.

24 Juni 1924.

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo.	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
16-21 Juni 1924	—	12/8 ^a	14 ¹ / ₂ ¹	—	24/7	24/7
10-14 „ 1924	—	13/3 ^a	14 ¹ / ₂ ¹	—	25/7	25/7
18-23 Juni 1923	—	16/6 ^a	2.40 ^a	—	23/3	23/3
19-24 Juni 1922	—	—	13 ¹ / ₂ ¹	4/-	25/-	25/9
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹ / ₂	1/11 ¹ / ₂	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
16-21 Juni '24	5/-	9/11	12/10 ¹ / ₂	13/-	4/3	6/-
10-14 „ '24	5/-	9/10	12/10 ¹ / ₂	13/7 ¹ / ₂	3/9	7/3
18-23 Juni '23	6/-	10/-	10/6	13/-	5/1 ¹ / ₂	5/6
19-24 Juni '22	5/9	10/3	13/-	14/-	5/4	7/-
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/8	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data		Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
		16-21 Juni 1924..	25/-	28/9	25/-
10-14 „ 1924..	25/-	28/9	31/-	29/2	
18-23 Juni 1923..	26/9	32/6	35/-	37/6	
19-24 Juni 1922..	17/-	26/-	35/-	30/-	
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3	

1) Am. cents per 100 lbs. 2) Per ton d.w. 3) \$ per ton kolen.

